

Ikke-arbejdsmarkedsparate unge i Københavns Kommune

Analyse af gruppen og anbefalinger til indsatsen

December 2008

Indholdsfortegnelse

1. Indledning.....	5
1.1 Baggrund	5
1.2 Metode og datakilder.....	5
1.3 Rapportens struktur	7
2. Ikke-arbejdsmarkedsparate unge	9
2.1 Omfang af ikke-arbejdsmarkedsparate unge	9
2.2 Kendetegn for ikke-arbejdsmarkedsparate unge	10
2.3 Ledighedshistorik	12
2.4 Dynamikkerne blandt unge ikke-arbejdsmarkedsparate	13
2.4.1 Vejen mod ikke-arbejdsmarkedsparat.....	14
2.4.2 Personer i match 4 – hvad er der sket et år efter?	15
2.4.3 Match 5 – udviklingen set over et år.....	16
3. Barrierer i forhold til arbejdsmarkedet og uddannelse.....	19
3.1 Faglige kvalifikationer	20
3.2 Personlige kompetencer	22
3.3 Økonomi, netværk og kriminalitet	23
3.3.1 Mænd har økonomiske problemer – kvinder har problemer med netværk.....	23
3.3.2 Ældre har flere problemer med økonomi, netværk og kriminalitet.....	25
3.3.3 Økonomi, netværk og kriminalitet - forskel på match 4 og 5	26
3.4 Helbred og misbrug	27
3.4.1 Andel af unge med helbredsproblemer	27
3.4.2 Psykiske barrierer	28
3.4.3 Fysiske barrierer	30
3.4.4 Misbrug	31
3.5 Eget arbejdsmarkedsperspektiv	32
3.6 Etniske forskelle	34
4. Typologi over ikke-arbejdsmarkeds-parate unge	35
4.1 Fagligt svage unge.....	36
4.2 Kriminelle unge	36
4.3 Unge med psykiske barrierer.....	37
4.4 Unge med misbrugsproblemer	38

4.5 Unge med fysiske barrierer eller handikaps	39
4.6 Unge uden sociale og voksenrelationer	39
5. Tilbud til de ikke-arbejdsmarkedsparate unge.....	41
5.1 Oversigt over de unges planer	41
5.1.1 Planer fordelt på kendetegn	43
5.2 Fremtidige indsatser.....	43
5.2.1 Varighed af forløb	44
5.2.2 Individuel tilgang.....	44
5.2.3 Arbejdsmarkedsrettede forløb	45
5.2.4 Kombinationsforløb.....	45
5.2.5 Vejledning og anvendelse af hjælpemidler	46
5.2.6 Forløb med fokus på uddannelse	47
5.3 Opsamling på typer og indsats.....	48
6. Anbefalinger	51
6.1 Længerevarende forløb med fleksibelt fremmøde.....	51
6.2 Kombinationsforløb med tæt individuel kontakt	51
6.3 Støttekontakt-person	52
6.4 Efterværn	52
6.5 Udvikle job- og uddannelsespakker.....	53
6.6 Behov for en mere samlet indsats	53
6.7 Særlige ungeforhold?.....	54
6.8 Viden om psykiske barrierer.....	54
6.9 Dialog med virksomheder.....	55
7. Hovedresultater	57

1. Indledning

New Insight har fået støtte fra Det lokale Beskæftigelsesråd i Københavns Kommune til at gennemføre en analyse af unge ikke-arbejdsmarkedspare i kommunen. Formålet med analysen er dels at bidrage med viden om de ikke-arbejdsmarkedspare unge, dels at bidrage med input til det fremadrettede arbejde med gruppen. Viden om gruppen omfatter bl.a. afdækning af de unges barrierer i forhold til arbejdsmarkedet. Afdækningen bidrager med ny samlet viden omkring gruppen af ikke-arbejdsmarkedspare unge i kommunen, og heri kan en del af forklaringerne på, hvorfor de unge endnu ikke er arbejdsmarkedspare, i job eller i uddannelse findes. Denne viden er nødvendig for at planlægge en målrettet indsats for gruppen.

1.1 Baggrund

I 2007 udarbejdede New Insight en analyse af unge ledige i Københavns Kommune med fokus på unge ledige uden en ungdomsuddannelse. Den analyse viste, at en stor andel af de ledige unge havde problemer ud over ledighed. På den baggrund ansøgte New Insight om støtte til en særskilt analyse, der fokuserer på gruppen af unge ledige med problemer ud over ledighed.

Politisk er der et øget fokus både kommunalt, regionalt og nationalt på gruppen af unge uden for arbejdsmarkedet. På det nationale niveau er der udmeldt en central målsætning for 2008, som videreføres til 2009 – nemlig at andelen af unge kontanthjælps-, starthjælps-, introduktionsydelses- og dagpengemodtagere under 30 år skal søges nedbragt i forhold til året før.

Københavns Kommune har haft gode resultater i forhold til at nedbringe ungedigheden og har både for 2007 og 2008 nået denne målsætning. Det gælder både for gruppen af arbejdsmarkedspare og ikke-arbejdsmarkedspare unge. Sidstnævnte gruppe er fra 2006 til 2008 faldet med 37 pct., hvilket svarer til knap 1.000 borgere¹. Dog skyldes en del af faldet, at en gruppe ikke-arbejdsmarkedspare kontanthjælpsmodtagere er blevet arbejdsmarkedspare. Sidstnævnte gruppe er som den eneste vokset med 350 personer over de to år.

Målgruppen for denne analyse er således unge mellem 18-29 år, som modtager kontanthjælp, starthjælp eller (for-)rehabilitering, og som er ikke-arbejdsmarkedspare (dvs. placeret i matchkategori 4 eller 5).

1.2 Metode og datakilder

Analysen af de unge er baseret på en række datakilder, der samlet tegner et billede af gruppen af ikke-arbejdsmarkedspare unge og af de barrierer, som gruppen har. Rapporten bygger på **flerhed af metoder**, da både kvalitative og kvantitative

¹ Udtræk fra www.jobindsats.dk over fuldtidsledige unge i ledighed eller aktivering målt i september 2006, 2007 og 2008.

metoder er anvendt, hvorved vi kombinerer den analytiske bredde med en analytisk dybde.

Tabellen herunder illustrerer de forskellige datakilder, der er blevet anvendt. Hovedparten af datakilderne er anvendt i flere af delanalyserne.

Tabel 1.1: Sammenhæng mellem datakilder og analyser

Datakilder	Del 1: Omfang og kendetegn	Del 2: Barrierer for job og uddannelse	Del 3: Typologi over de unge	Del 4: Tilbud til de unge
Desk research		X	X	X
DREAM-data	X			
Interview med unge		X	X	X
Interview med medarbejdere i job- og beskæftigelsescentre	X	X	X	X
Interview med repræsentanter fra andre aktører	X	X	X	X
Sagsgennemgang	X	X	X	(x)
Interview med øvrige ressourcepersoner		X	X	X

Kilde: New Insight

Data fra DREAM-databasen er fra uge 39 (slutningen af september) 2008 og afspejler således gruppen på dette tidspunkt. Fordelen ved DREAM-databasen er, at den opdateres jævnligt og kun med en begrænset forsinkelse. Desuden er DREAM-databasen hensigtsmæssig at bruge, når man vil beskrive bevægelser – for eksempel fra ikke-arbejdsmarkedsparat til arbejdsmarkedsparat eller fra kontanthjælp til selvforsørgelse eller SU-uddannelse. DREAM-databasen indeholder ikke oplysninger om f.eks. uddannelsesniveau og familieforhold, og derfor er disse oplysninger indsamlet via en sagsgennemgang.

For at få data om de unges barrierer og andre kendetegn er der gennemført en sagsgennemgang, hvor medarbejdere fra Jobcenter København Skelbækgade har gennemgået 244 sager knyttet til unge i målgruppen. Det svarer til, at der er gennemgået sager for 15 pct. af de unge i analysens målgruppe. Gennemgangen er blevet struktureret i et skema, som er udarbejdet i samarbejde med medarbejdere i Jobcenter København Skelbækgade, og sagerne er udvalgt, så de er repræsentative i forhold til en række objektive kendetegn for gruppen, herunder køn, alder, matchkategori og ydelse.

Det har ikke været muligt at udvælge sagerne ud fra etnicitet, og resultatet er, at gruppen af unge med anden etnisk baggrund end dansk er underrepræsenteret i sagsgennemgangen. Det kan skyldes, at der i skemaet er spurgt til statsborgerstatus og ikke etnicitet, og at mange unge efterkommere af indvandrere er danske statsborgere. Dette er således en forklaring på denne underrepræsentativitet, mens de øvrige faktorer er repræsentative for gruppen.

Vi har gennemført en række interview med unge kontanthjælpsmodtagere. De unge er interviewet hos udvalgte andre aktører. Nogle af interviewene har været gruppeinterview, mens der også er gennemført nogle enkeltinterview. I interviewene var der fokus på den unges historie i forhold til beskæftigelse og identitet.

Desuden er medarbejdere fra hhv. Jobcentret i Skelbækgade, Center for Kompetence og Beskæftigelse samt udvalgte andre aktører blevet interviewet. Aktørerne

er udvalgt ud fra en gennemgang af, hvor de unge pt. er tilknyttet, og de interviewede repræsenterer nogle af de aktører, som har flest unge tilknyttet i forløb. Desuden har fokus været på at interviewe aktører, som har erfaringer med unge med særlige barrierer eller problemstillinger. Endelig er udvalgte ressourcepersoner interviewet.

1.3 Rapportens struktur

Rapporten består af fem afsnit, som tilsammen giver et nuanceret billede af de unge ikke-arbejdsmarkedspare, deres barrierer samt nuværende og fremtidige tilbud til gruppen.

Afsnit to afdækker omfang og kendetegn ved de ikke-arbejdsmarkedspare unge i kommunen. Herefter (i afsnit tre) ser vi på de unges barrierer i forhold til arbejdsmarkedet (og sekundært i forhold til uddannelse). Dette afsnit er primært baseret på sagsgennemgang af knap 250 udvalgte sager samt interview med medarbejdere og unge. I afsnit fire udvikles en typologi over de unge ikke-arbejdsmarkedspare med udgangspunkt i deres barrierer. Dernæst følger et afsnit (afsnit fem) om de nuværende tilbud for gruppen samt forslag til den fremtidige indsats. Rapporten afsluttes med anbefalinger til indsatsen (afsnit seks).

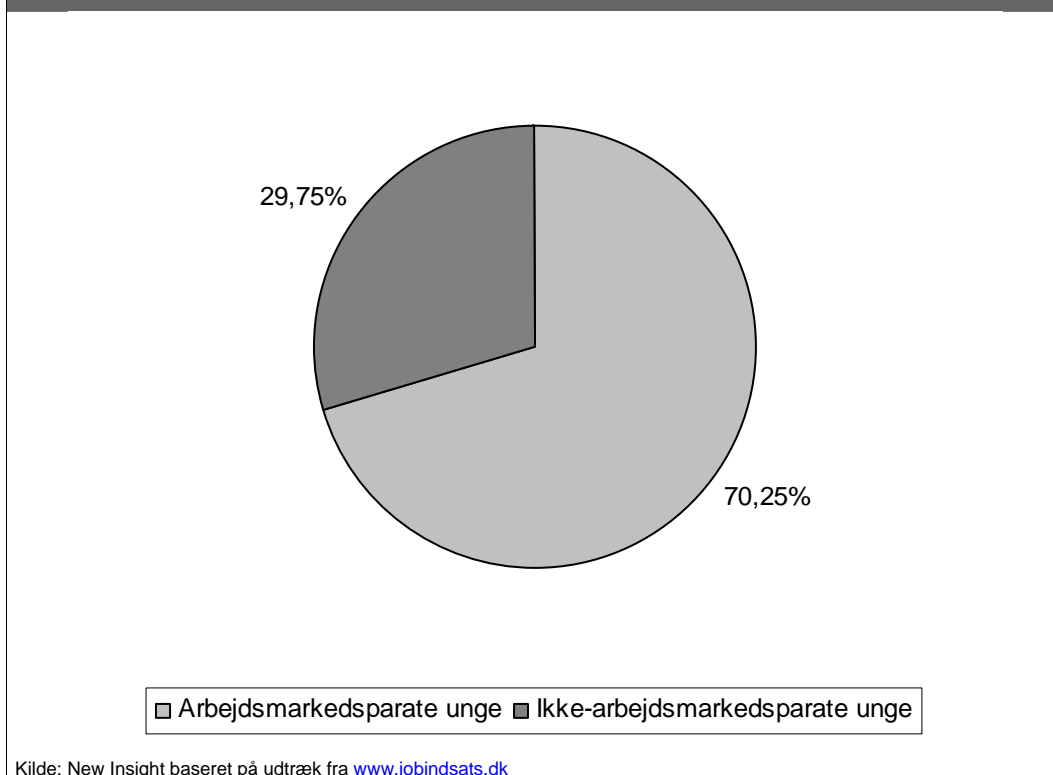
2. Ikke-arbejdsmarkedspare unge

I dette afsnit er der fokus på gruppen af ikke-arbejdsmarkedspare unge i kommunen. Målgruppen er unge matchet 4 eller 5 i alderen 18-29 år. Afsnittet kortlægger omfanget af gruppen samt beskriver gruppen ud fra en række kendetegn. Datagrundlaget er dels udtræk fra DREAM-databasen, dels data fra sagsgangen af 244 sager.

2.1 Omfang af ikke-arbejdsmarkedspare unge

I Københavns Kommune er der i september 2008 1.615 unge, som er registreret som ikke-arbejdsmarkedspare i Københavns Kommune. Til sammenligning er der 3.813 arbejdsmarkedspare ledige (både forsikrede og ikke-forsikrede) i samme aldersgruppe. Tre fjerdedele af de arbejdsmarkedspare er ikke-forsikrede. Figuren herunder illustrerer fordelingen af de unge i kommunen.

Figur 2.1: Fordelingen af unge ledige forsikrede og ikke-forsikrede Arbejdsmarkedspare og ikke-arbejdsmarkedspare

Gruppen af ikke-arbejdsmarkedspare unge er faldet fra første kvartal 2008, hvor der var 1.700 i gruppen.

Knap 9 ud af 10 ikke-arbejdsmarkedspare unge er placeret i matchkategori 4. Det betyder, at de har en lav grad af match med arbejdsmarkedet. De resterende ca. 10 pct. af gruppen er kategoriseret som match 5, hvilket betyder, at de ikke har noget match med arbejdsmarkedet. Det er positivt med det lave antal af unge i

matchkategori 5. Fordelingen blandt samtlige ikke-arbejdsmarkedsparete i Københavns Kommune i den erhvervsaktive alder viser, at ca. en fjerdedel (28 pct.) er matchet 5.

I de kommuner, der har samme eller lignende rammebetingelser som Københavns Kommune, er andelen af unge i match 5 ligeledes højere end i København, dog kun med enkelte procent².

2.2 Kendetegn for ikke-arbejdsmarkedsparete unge

Tabellen herunder viser de unge fordelt på alder og køn.

Tabel 2.1: Unge fordelt på matchkategori, alder og køn, uge 39 2008 (pct.)			
Alder	Matchkategori 4	Matchkategori 5	I alt
18-19 år	10,5	10,9	170
20-24 år	34,9	33,3	561
25-29 år	54,6	55,7	884
Procent	100,0	100,0	
Kønsfordeling			
Kvinder	53,4	45,8	847
Mænd	46,6	54,2	768
Procent	100,0	100,0	
I alt (N)	1.414	201	1.615

Kilde: Udtræk fra DREAM

Over halvdelen af de unge er mellem 25 og 29 år. Dette gælder for unge i begge matchkategorier. Andelen af kvinder er størst i match 4, mens andelen af mænd er størst i match 5. Der er dog overordnet set en ligelig fordeling af mænd og kvinder i gruppen.

De ikke-vestlige indvandrere og efterkommere udgør en fjerdedel (387 unge) af samtlige unge ikke-arbejdsmarkedsparete i kommunen og er således overrepræsenteret i forhold til andelen af ikke-vestlige indvandrere og efterkommere i den samlede arbejdsstyrke.

Tabel 2.2: Unge fordelt på matchkategori og etnicitet, uge 39 2008 (pct.)			
	Matchkategori 4	Matchkategori 5	I alt
Danskere	74,0	59,2	1166
Ikke-vestlige indvandrere	16,3	28,4	288
Ikke-vestlige efterkommere	5,7	9,5	99
Vestlige indvandrere	2,6	1,5	40
Vestlige efterkommere	1,3	1,5	22
Procent	100,0	100,0	
I alt (N)	1.414	201	1.615

Kilde: Udtræk fra DREAM

Tabellen viser desuden, at de ikke-vestlige indvandrere og efterkommere er yderligere overrepræsenteret i gruppen af unge i match 5. Her udgør de 38 pct. af gruppen. Dog er der værd at fastholde, at etniske danske unge fortsat udgør langt den største gruppe, og at interview mv. indikerer, at etnicitet ikke alene udgør en barriere.

² På baggrund af udtræk fra www.jobindsats.dk

Tabel 2.3: Familieforhold ³		
Antal børn	Antal	Procent
1 barn	41	17,4
2 børn	7	3,0
3 børn	2	0,9
4 børn	1	0,4
Mere end 4 børn	1	0,4
I alt børn	52	22,1
Ingen børn	183	77,9
I alt	235	100,0
Er borgeren alene med barnet/børnene?	Antal	Procent
Borgeren er alene med barn/børn	17	32,7
Borgeren er ikke alene med barn/børn	18	34,6
Barnet/børnene er anbragt uden for hjemmet	4	7,7
Barnet/børnene bor med anden forælder eller værge	5	9,6
Fremgår ikke af sagen	8	15,4
I alt	52	100,0

Kilde: New Insight baseret på gennemgang af 244 udvalgte sager

Sagsgennemgangen viser, at omkring en femtedel af de unge (22 pct.) har barn/børn. De fleste af disse har ét barn. Hovedparten af de unge med børn er mellem 25 og 29 år. Der er en kønsmæssig skævvridning, idet dobbelt så mange kvinder som mænd har børn (14 pct. af mændene og 28 pct. af kvinderne). Halvdelen af kvinderne er alene med børnene, mens dette ikke er tilfældet for nogle af mændene. I få tilfælde er børnene anbragt uden for hjemmet eller hos den anden forælder/en værge.

DREAM-databasen omfatter ikke uddannelsesniveau, så dette er blevet afdækket via sagsgennemgangen. Det er en smule overraskende, at der i forholdsvis mange sager tilsyneladende ikke er nogen tilgængelige uddannelsesoplysninger. Særligt med det ekstra fokus på uddannelse, som der pålægges vejledningen over for de unge.

Tabel 2.4: Højst gennemførte uddannelse		
Uddannelsesniveau	Antal	Procent
Afsluttet folkeskole uden eksamen	38	15,6
Afsluttet folkeskole med eksamen	103	42,2
Gymnasium eller HF	29	11,9
Erhvervsskole	10	4,1
Behandlings- eller specialskole	6	2,5
Udenlandsk uddannelse	4	1,6
Anden uddannelse (f.eks. Den Fri Ungdomsuddannelse, Husholdningsskole, søfartsbevis)	8	3,3
Fremgår ikke af sagen/intet svar	46	18,9
I alt	244	100,0

Kilde: New Insight baseret på gennemgang af 244 udvalgte sager

Sagsgennemgangen viser, at ca. 60 pct. af de unge ikke har anden uddannelse end folkeskolen, og ca. en fjerdedel af de disse har afsluttet folkeskolen uden at få en eksamen. Ca. 15 pct. af de unge har en ungdomsuddannelse fra gymnasium/HF eller erhvervsskole.

³ Mangler omløsning om ni borgere

Analysen viser, at flere kvinder end mænd har en ungdomsuddannelse (hhv. 20 pct. og 14 pct.), mens andelen af kvinder og mænd uden yderligere uddannelse end folkeskole er på samme niveau. Desuden viser opdelingen, at det i overvejende grad er blandt mændene, at der ikke er oplysninger om uddannelse i sagen.

2.3 Ledighedshistorik

I dette afsnit ser vi nærmere på de unges ledighedshistorik og afdækker deres ydelse samt perioden, hvor de har modtaget ydelsen. Herunder ses de unges ydelse i uge 39 2008.

	Matchkategori 4	Matchkategori 5	Alle unge ikke-arbejdsmarkedsparate	
			Pct.	I alt
Kontanthjælp	89,0	95,0	89,7	1.449
Starthjælp	1,2	2,5	1,4	22
(For)revalidering	9,8	2,5	8,9	144
I alt procent	100,0	100,0	100,0	
I alt (N)	1.414	201		1.615

Kilde: Udtræk fra DREAM

Hovedparten af de unge i de to matchkategorier modtager kontanthjælp, dog modtager knap en tiendedel af de unge i matchkategori 4 forrevalidering eller revalidering.

Tabellen herunder viser fordelingen af de unge i passiv eller aktiv forsørgelse. Knap halvdelen af de unge i match 4 var i uge 39 i et aktivt tilbud, som udløste en aktiveringsydelse, mens det gjaldt for ca. en tredjedel af de unge i matchkategori 5. Således modtager knap to tredjedele af de unge i matchkategori 5 passiv kontanthjælp, mens det gælder for knap halvdelen af de unge i matchkategori 4.

	Match 4	Match 5	I alt
Passiv ydelse	43,8	62,2	744
Aktiveringsydelse	46,4	35,3	727
(For)revalidering	9,8	2,5	144
I alt procent	100,0	100,0	
I alt (N)	1.414	201	1.615

Kilde: Udtræk fra DREAM

Ledighedslængden er målt som antallet af sammenhængende uger frem mod uge 39 2008, hvor den unge modtager kontanthjælp, starthjælp eller (for)revalidering. Tabellen herunder viser, at mange af de unge har en meget lang forsørgelsehistorik bag sig.

	Match 4	Match 5	I alt (N)
1-12 uger	8,1	2,0	119
13-26 uger	8,6	3,0	127
27-52 uger	13,3	10,4	209
1-2 år	20,9	17,9	332
2-4 år	25,0	30,3	414
Over 4 år	24,1	36,3	414
I alt procent	100,0	100,0	
I alt (N)	1.414	201	1.615

Kilde: Udtræk fra DREAM

Ledighedslængden udgør samlede ugers ledighed fra uge 39 2008 og tilbage. Hvis en person blot én uge ikke optræder som ledig, stoppes målingen.

Halvdelen af de unge har modtaget en ydelse i mere end to sammenhængende år. Her er der desuden også væsentlige forskelle mellem ledighedslængden for unge i de to matchkategorier. Blandt de unge i matchkategori 5 har ca. to tredjedele modtaget en ydelse i over to sammenhængende år, mens det gælder for knap halvdelen af de unge i matchkategori 4.

Opdeles de unge på alder, viser det, at ledighedslængden alt andet lige stiger med alderen. Således er der færre unge på 18-19 år, der har en lang ledighedsperiode bag sig, hvilket skyldes, at de endnu ikke har kunnet nå at opbygge en lang periode på overførselsindkomst. Dog er der alligevel en tredjedel af de 18-19årige, som har været sammenhængende ledige i 1-2 år. Langt størstedelen af de unge, som har været ledige i mere end fire år, er 25-29 år også med forbehold for, at gruppen af 25-29årige udgør halvdelen af den samlede gruppe af ikke-arbejdsmarkedsparate unge.

Ved at se på den sammenhængende ledighedsperiode vil de unges forsørgelseshistorik alt andet lige være en smule underestimeret, idet blot en uge uden forsørgelse stopper tællingen. Akkumuleret vil de unge således have haft en væsentlig længere forsørgelseshistorik på offentlige ydelser. Tabellen herunder viser den akkumulerede ledighedsperiode opdelt på alder.

	18-19 år	20-24 år	25-29 år	Procent	I alt (N)
1-12 uger	11,8	1,8	0,3	2,0	33
13-26 uger	14,7	2,9	0,2	2,7	43
27-51 uger	21,2	5,2	1,5	4,8	78
Fra og med 1 til 3 år	51,8	46,2	13,3	28,8	465
Fra og med 3 år til 5 år	0,6	32,1	19,2	21,7	351
Fra og med 5 år til 6 år	0	11,2	28,2	19,3	312
Over 6 år	0	0,7	37,2	20,6	333
Procent	100,0	100,0	100,0	100,0	
I alt (N)	170	561	884		1615

Kilde: Udtræk fra DREAM

Tabellen viser, at den akkumulerede ledighed generelt er højere samlet set for de unge. Mens i alt en fjerdedel af de unge har været ledige i mere end to sammenhængende år, viser denne tabel, at 60 pct. af de unge har modtaget kontanthjælp i alt i mere end tre år, og at hele 20 pct. har fået kontanthjælp i mere end seks år (ikke uafbrudt). De unge kan have været ude af kontanthjælpssystemet grundet beskæftigelse, uddannelse eller andet. Men når 60 pct. af de unge har modtaget kontanthjælp i mere end tre år, tyder meget på, at de unge har vanskeligt ved at slippe kontanthjælpen og komme ud i varig beskæftigelse eller uddannelse.

At den samlede ledighed stiger med alderen bliver også endnu mere tydeligt i ovenstående tabel. Således har mere end hver tredje mellem 25-29 år modtaget kontanthjælp i mere end seks år, mens halvdelen af både de yngste (18-19 år) og mellemgruppen (20-24 år) har modtaget kontanthjælp i et til tre år.

2.4 Dynamikkerne blandt unge ikke-arbejdsmarkedsparate

Selv om ovenstående viser, at en stor andel af de unge ikke-arbejdsmarkedsparate har en lang forsørgelseshistorik bag sig, sker der bevægelser i gruppen. Gruppen af unge ikke-arbejdsmarkedsparate er således ikke et udtryk for en statisk gruppe-

ring men snarere nedslag og overblikbilleder. Analysen viser, at personerne over en periode kan veksle mellem flere ydelsesformer. Det bekræfter, at også gruppen af ikke-arbejdsmarkedsparate rummer nuancer – nogle ikke-arbejdsmarkedsparate er tættere på for eksempel at blive arbejdsmarkedsparat, mens andre ledige er tættere på f.eks. førtidspension.

I dette afsnit har vi analyseret bevægelserne mellem to nedslagpunkter – nemlig uge 29 2007 og året efter uge 39 2008. Vi har kortlagt forsørgelsesgrundlaget for den aktuelle gruppe af unge ikke-arbejdsmarkedsparate et år tidligere og kortlagt det aktuelle forsørgelsesgrundlag for den gruppe af unge, som i uge 39 2007 var ikke-arbejdsmarkedsparat.

2.4.1 Vejen mod ikke-arbejdsmarkedsparat

Her ser vi på de unges vej mod at blive ikke-arbejdsmarkedsparat.

Tabel 2.9: Forsørgelsesgrundlag i 2007 for de aktuelt unge ikke-arbejdsmarkedsparate

Forsørgelsesgrundlag	Antal	Procent
Selvforsørgelse	195	12,1
Uddannelse	61	3,8
Dagpenge	-	0
Kontanthjælp	1.229	76,1
Sygedagpenge	20	1,2
Starthjælp	10	0,6
Forrevalidering	99	6,1
I alt	1.615	100,0

Kilde: Udtræk fra DREAM

For det første viser tabellen, at tre fjerdedele af de unge også i 2007 modtog kontanthjælp. Analysen viser, at 87 pct. af disse unge også på dette tidspunkt var matchet ikke-arbejdsmarkedsparat. Dette harmonerer med ovenstående billede af en gruppe af unge med en lang forsørgelseshistorik.

For det andet ses det, at ca. hver tiende person i 2007 var selvforsørgede. Dette dækker over beskæftigelse, men kan også dække over, at den unge f.eks. i den aktuelle uge var frataget kontanthjælpen eller blev forsørget på anden vis (f.eks. af familie). Endelig vil de unge, som i uge 29 2007 var i fængsel også indgå i denne kategori. Få unge var i gang med en SU-uddannelse og kan formodes at have afbrudt denne. Endelig modtog nogle unge dagpenge, sygedagpenge, starthjælp eller forrevalidering i uge 39 2007.

Ud af de 1.615 var 258 personer matchet arbejdsmarkedsparat i 2007, mens en lignende andel af de unge ikke var blevet matchet. Det kan dels skyldes, at de var i beskæftigelse eller uddannelse i 2007 og ikke tidligere var blevet matchet, dels at der ikke var foretaget en matchkategorisering, selv om den unge modtog offentlig forsørgelse.

2.4.2 Personer i match 4 – hvad er der sket et år efter?

Tabellen herunder viser forsørgelsesgrundlaget i 2008 for de unge, som i 2007 var placeret i matchkategori 4.

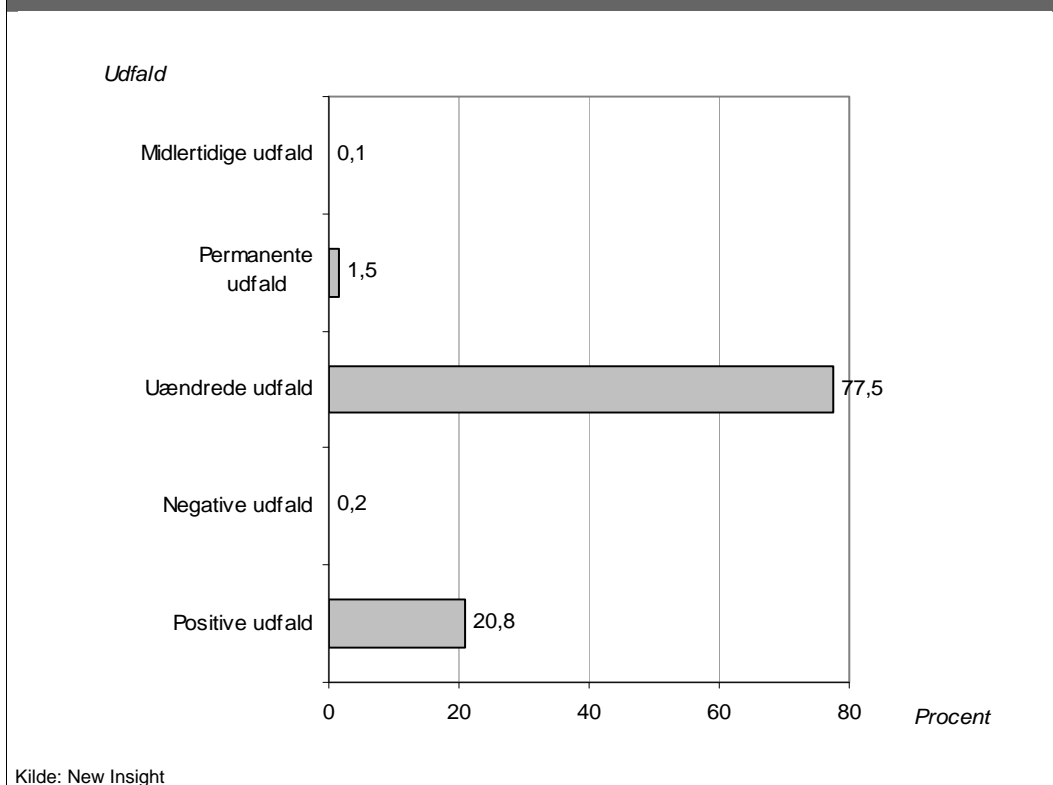
Forsørgelsesgrundlag i 2008	Antal	Procent
Selvforsørgelse	205	14,9
Uddannelse	81	5,9
Dagpenge	0	0,0
Kontanthjælp	936	68,2
Sygedagpenge	3	0,2
Starthjælp	8	0,6
Forrevalidering	119	8,7
Barsel	-	0,1
Førtidspension	15	1,1
Fleksjob	5	0,4
I alt	1.373	100,0

Kilde: Udtræk fra DREAM

Ca. to tredjedele af de unge er fortsat på kontanthjælp, mens 15 pct. er blevet selvforsørgende. Figur 2.2 viser udviklingen på et år opdelt på forskellige udfald:

- **Positive udfald** dækker over selvforsørgelse, ordinær uddannelse samt dagpenge
- **Negative udfald** er sygedagpenge
- **Permanente udfald** er fleksjob og førtidspension
- **Midlertidige udfald** omfatter barselsorlov og andre former for orlov.

Figur 2.2: Udvikling i gruppen af unge i matchkategori 4
Udviklingen på et år

Figuren illustrerer, at en femtedel af de unge matchet 4 året efter har ændret status i en positiv retning, hvilket viser, at det er muligt for en del af denne gruppe at bevæge sig mod uddannelse og job. Samtidig viser figuren, at en stor andel af de unge er ”fanget” i kontanthjælpen i længere tid, idet tre fjerdedele af de unge også året efter modtager kontanthjælp.

2.4.3 Match 5 – udviklingen set over et år

Tabellen herunder viser udviklingen for de unge, der i 2007 var placeret i matchkategori 5.

Tabel 2.11: Status i 2008 for unge, der var i matchkategori 5 i 2007		
Forsørgelsesgrundlag i 2008	Antal	Procent
Selvforsørgelse	8	5,3
Uddannelse	5	3,3
Dagpenge	0	0
Kontanthjælp	102	67,5
Sygedagpenge	0	0
Starthjælp	5	3,3
Forrevalidering	4	2,6
Barsel	-	0,7
Førtidspension	26	17,2
Fleksjob	0	0
I alt	151	100,0

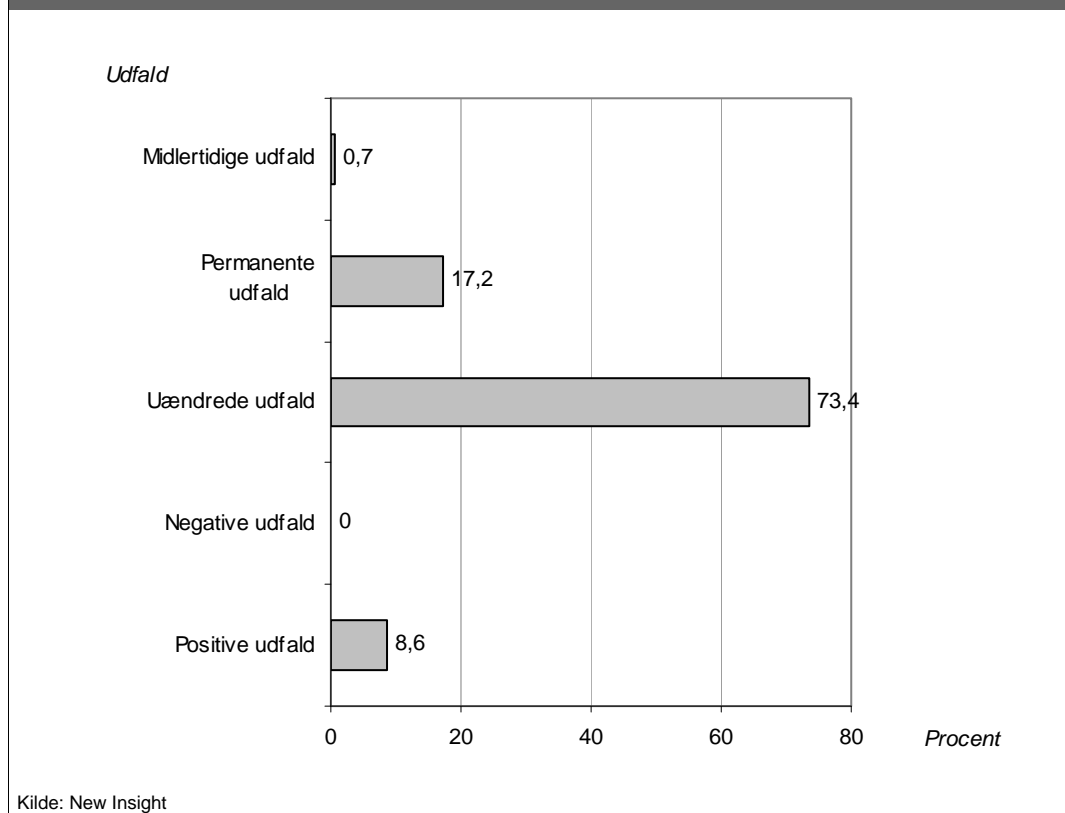
Kilde: Udtræk fra DREAM

En stor andel – to tredjedele – er fortsat på kontanthjælp året efter, mens knap en femtedel er overgået til førtidspension.

Knap 9 pct. er kommet i uddannelse eller selvforsørgelse. Denne udvikling illustrerer afstanden til det ordinære arbejdsmarked for denne gruppe af unge, og konklusionen er således, at det er positivt med blot en lille andel, der er kommet i selvforsørgelse.

Figuren herunder viser fordelingen på de forskellige udfald.

Figur 2.3: Udvikling i gruppen af unge i matchkategori 5
Udviklingen på et år

Udviklingen blandt de unge i matchkategori 5 viser, at gruppen er betydelig længere fra arbejdsmarkedet end de unge i matchkategori 4. For de unge i matchkategori 5 er der dobbelt så mange, som det efterfølgende år er i fleksjob eller på førtidspension som unge, der er kommet i beskæftigelse eller uddannelse. Tre fjerdedele af de unge modtager fortsat kontanthjælp.

3. Barrierer i forhold til arbejdsmarkedet og uddannelse

I dette afsnit fokuserer vi på de unges barrierer (og forudsætninger) i forhold til beskæftigelse og uddannelse. Afsnittet er baseret på sagsgennemgangen af 244 udvalgte sager for unge ikke-arbejdsmarkedspare samt interview med unge, medarbejdere i jobcentre og hos andre aktører samt med øvrige ressourcepersoner.

Afsnittet fokuserer på at beskrive omfanget af barrierer samt kendetegnene ved barriererne for de unge. Beskrivelserne tager udgangspunkt i de fem opmærksomhedspunkter, som dialogguiden er opbygget omkring, og som alle har indgået som spørgsmål til sagsgennemgangen. Desuden omfatter analysen også øvrige beskrivelser og kommentarer, som er indskrevet i sagerne. Her vil der dog være visse forbehold i forhold til omfanget af evt. barrierer, da kommentarerne og beskrivelserne ikke dækker områder, som eksplicit skal afdækkes i samtalerne med de unge. Derfor vil det ikke være muligt præcist at fastlægge omfanget af en given barriere, idet ikke alle unge er blevet spurgt om denne barriere.

Tabellen herunder viser årsagerne til de unges placering i matchkategori 4 og 5.

	Unge i match 4	Unge i match 5	Alle unge
Eget arbejdsmarkedsperspektiv	43,6	70,3	47,1
Faglige kvalifikationer	51,5	70,3	53,7
Personlige kompetencer	43,1	64,9	45,9
Økonomi og netværk	35,8	56,8	38,9
Helbred	90,7	100,0	91,4
Misbrug	17,6	18,9	18,0
I alt (N)	204	37	244

Kilde: New Insight baseret på gennemgang af 244 udvalgte sager
Da der kan være flere barrierer for hver ung, summerer tallene ikke 100 procent. For to borgere mangler matchkategorien.

Tabellen viser for det første, at de unge ofte har en kombination af flere barrierer i forhold til arbejdsmarkedet. For det andet er det værd at bemærke, at 90 pct. af de unge har problemer med deres helbred – for de unge i matchkategori 5 gælder det for samtlige unge! En større andel af de unge i matchkategori 5 har barrierer i forhold til eget arbejdsmarkedsperspektiv, faglige kvalifikationer, personlige kompetencer samt økonomi og netværk sammenholdt med andelen blandt de unge i matchkategori 4 (ca. 20 pct. flere inden for hver kategori).

I afsnittene herunder udfolder vi de enkelte barrierer. Der vil være mindre variationer i antallet af unge med de forskellige barrierer sammenholdt med ovenstående tabel. Dette skyldes, at der i sagsgennemgangen godt kan være anført barrierer andre steder end i direkte forbindelse med borgerens placering i en matchkategori. Ligeledes er der data vedrørende forhold om de unge, som der enten ikke er spurgt direkte til i sagsgennemgangen, eller som ikke indgår som et fast spørgsmål ved alle samtaler med unge. Derfor er antallet af berørte (f.eks. kriminelle) i disse tilfælde mere en indikation af omfanget af dette problem. Med andre ord kan der sagtens være flere unge med det pågældende problem, uden at problemet specifikt er anført i sagen, fordi den unge ikke har fortalt det eller ikke er blevet spurgt til det.

3.1 Faglige kvalifikationer

I denne analyse har vi afgrænset faglige kvalifikationer i relation til beskæftigelse til at omfatte primært de unges uddannelsesniveau og -erfaringer og sekundært deres erfaringer med arbejdsmarkedet.

I forrige afsnit blev de unges uddannelsesniveau kortlagt. Det viste, at niveauet generelt er lavt, idet 60 pct. af de unge ikke har anden uddannelse end folkeskole. Ca. 15 pct. af de unge har en ungdomsuddannelse.

Sagsgennemgangen viser desuden, at ca. halvdelen (54 pct.) af de unge har afbrudt en eller flere uddannelser. Tabellen herunder viser fordelingen af uddannelsesafrud fordelt på borgere i de to matchkategorier.

Afrudt uddannelse	Unge i match 4	Unge i match 5	Samtlige afbrudte
Folkeskole (lavere end 9.kl.)	9,3	13,6	9,8
Folkeskolen 9.kl.	3,3	4,5	3,4
Folkeskolen 10.kl.	4,0	4,5	4,0
Gymnasium eller HF	16,7	9,1	16,1
Erhvervsskole	30,7	9,1	27,6
Videregående uddannelse	10,0	13,6	10,3
VUC	5,3	0,0	4,6
Anden uddannelse	8,7	13,6	9,8
Fremgår ikke af sagen	12,0	31,8	14,4
Procent	100,0	100,0	100,0
I alt (N)	150	22	174

Kilde: New Insight baseret på sagsgennemgang af 244 sager
For to borgere er der ikke oplyst matchkategori – de indgår derfor kun i den sidste kolonne over samtlige afbrudte.
Anden uddannelse dækker bl.a. over specialskole, produktionsskole og udenlandske uddannelser.

Ca. en fjerdedel af de unge med en afbrudt uddannelse har afbrudt en erhvervsuddannelse, mens 17 pct. har afbrudt gymnasiet eller HF. Hver tiende har afbrudt folkeskolen før 9. klasse. Ca. ti procent af gruppen med afbrudte uddannelser har afbrudt en videregående uddannelse. Dette skal ses i relation til, at ingen af de ikke-arbejdsmarkedsparete unge i kommunen har gennemført en videregående uddannelse.

Der er enkelte unge, som har afbrudt flere uddannelser, men de fleste har kun afbrudt én uddannelse.

Forskellene i afbruddene på tværs af de to matchkategorier er markant, men her skal der tages forbehold for det lave antal af unge i matchkategori 5, der har afbrudt en uddannelse. Knap halvdelen af de unge i matchkategori 4 der har afbrudt uddannelse, har afbrudt en gymnasial uddannelse eller en erhvervsuddannelse, mens det blot gælder for 20 pct. af de unge med afbrudte uddannelser i matchkategori 5.

De fagligt svage unge

De unge er tit karakteriseret ved en dårlig skolebaggrund og indlæringsvanskeligheder. De er ofte ikke diagnosticerede f.eks. ordblinde, men har store faglige vanskeligheder. Mange har gået på specialskoler. Et fåtal af de unge har været i ordinær beskæftigelse, nogle har haft forskellige fritidsjobs eller har måske været i kortvarige praktikker i forbindelse med deres skoleophold eller aktiveringsforløb.

Interview med ekstern leverandør i kommunen

Analyse af data viser, at der ikke er en markant kønsmæssig forskel i afbrud af uddannelse. 53 pct. af de unge, der har afbrudt en uddannelse, er kvinder, hvilket stort set svarer til antallet af kvinder blandt de unge ikke-arbejdsmarkedsparete.

Ligeledes er der ikke kønsforskelle i niveauerne af de afbrudte uddannelser, hvilket harmonerer med uddannelsesniveauerne for gennemført uddannelse.

Der er en svag overvægt af ”ældre” unge med en afbrudt uddannelse, hvilket til dels kan forklares med, at de har ”nået” at kunne starte på en uddannelse. Dog er hovedparten af de afbrudte uddannelser enten folkeskole eller en ungdomsuddannelse, som også de unge kunne været nået at starte på. Der er flest ældre, der har forsøgt sig med en videregående uddannelse.

Blandt den gruppe af unge, som ikke har en afbrudt uddannelse, har halvdelen en folkeskoleuddannelse, mens der for knap en tredjedel af de unge ikke er nogen oplysninger om uddannelse i deres sag. Knap 15 pct. har en ungdomsuddannelse. Således er det samlede uddannelsesniveau blandt de unge, der ikke har afbrudt en uddannelse, på nogenlunde samme niveau som for de unge, der har afbrudt en uddannelse. Årsagen til manglende afbrud kan derfor bl.a. skyldes, at de unge simpelthen ikke har startet på en uddannelse.

Årsagerne til afbruddene er forskellige og kan være knyttet til forskellige omstændigheder. Tabellen herunder illustrerer fordelingen på en række årsager.

Tabel 3.3: Årsag til uddannelsesafbrud

Årsag	Antal	Procent
Helbredsproblemer	83	47,7
Misbrugsproblemer	6	3,4
Økonomiske problemer	3	1,7
Boligproblemer	-	0,6
Manglende praktik- eller læreplads	4	2,3
Forkert studievalg	4	2,3
Ændret social situation	11	6,3
Manglende faglige forudsætninger	10	5,7
Ingen årsag anført	20	11,5

Kilde: New Insight baseret på sagsgennemgang af 244 udvalgte sager
 Har været muligt at angive flere svar. Der er flere, som ikke har angivet noget svar, hvorfor procenterne ikke summerer til 100

Helbredsproblemer og misbrug er årsag til ca. halvdelen af afbruddene. Vi udfolder gruppens helbredsproblemer senere i dette afsnit, men de væsentligste anførte uddybninger knytter sig til psykiske problemer, som gjorde det vanskeligt at følge et uddannelsesforløb. Desuden er misbrugsproblemer også knyttet hertil. Knap ti pct. har afbrudt en uddannelse på grund af manglende faglige forudsætninger eller forkert studievalg.

I kommentarerne til sagsgennemgangene er der bl.a. anført, at de manglende faglige forudsætninger dækker over ordblindhed, samt at den unge ikke fik læst, fik dårlige karakter eller vurderede, at uddannelsen var for stressende eller for vanskelig. For meget fravær fra uddannelsen er også en af årsagerne til afbruddet – fraværet kan både skyldes manglende faglige forudsætninger, vanskeligheder ved at begå sig socialt på uddannelsen samt manglende lyst til at følge uddannelsen. Desuden er det værd at bemærke, at kun i få sager skyldes afbruddet manglende praktik- eller læreplads.

For knap hver tiende med en afbrudt uddannelse skyldes afbruddet, at deres sociale situation har ændret sig, herunder er også medtaget de unge, der har økonomiske problemer eller boligproblemer som årsag. Ændringer i den unges sociale situation dækker over bl.a. kriminelle aktiviteter, problemer med forældre samt vanskeligheder ved at kombinere familieliv med f.eks. arbejdstider i praktikforløb

eller med at få lavet lektier. Desuden dækker ændringerne også over skilsmisser eller andre problemer i familien.

Blot i to pct. af sagerne (i alt fire personer) er det anført, at den unge har orlov fra en uddannelse. Det er orlov fra hhv. folkeskolen og en videregående uddannelse, og årsagerne til orloven er helbredsproblemer.

Både interview med de unge og sagsgennemgangen tegner et billede af en gruppe af unge med begrænsede erfaringer med arbejdsmarkedet. Typisk er erfaringerne erhvervet igennem kortere praktikforløb eller i forbindelse med fritidsjob. Erhvervs erfaringerne er således oftest af ufaglært karakter.

3.2 Personlige kompetencer

Personlige kompetencer udtrykker den unges evne til at indgå i beskæftigelsesmæssige og sociale relationer. For denne gruppe af unge vil det oftest være fraværet af visse personlige kompetencer, som har været medvirkende til, at de er blevet matchet ikke-arbejdsmarkedsparat. Dog er der i flere sager også anført personlige kompetencer, som er fremmede for den unges vej mod beskæftigelse. Disse præsenteres sidst i dette afsnit.

I knap halvdelen (46 pct.) af sagerne er det anført, at matchkategoriseringen af den er sket pga. (manglende) personlige kompetencer - overvejende i kombination med andre barrierer. De personlige barrierer skal ofte ses i sammenhæng med faglige problemer (f.eks. ordblind eller fagligt meget svag), sociale forhold og f.eks. misbrug eller dårligt helbred.

Vi har forsøgt at kategorisere de personlige barrierer, som de unge har. Det er en række barrierer, som knytter sig til den unges måde at agere på og udtrykke sig på. Disse er for en gruppes vedkommende kendetegnet ved at være meget indadvendte og/eller indadreagerende, mens en anden gruppe kan karakteriseres som meget udadvendt/udadreagerende. Begge grupper har ofte manglende eller dårligt selvværd.

- For de indadvendte gælder bl.a., at de er indelukkede, tilbageholdende og indadvendte i relation til andre mennesker. For nogle af disse unge betyder det, at de har vanskeligt ved at få tætte sociale relationer med andre eller bevidst undgår andre mennesker og derfor føler sig ensomme. De kan være bedrøvede og evt. depressive. Nogle af disse unge har ifølge sagsgennemgangen udviklet en social angst eller fobi, men det gælder ikke for alle.
- For de udadvendte handler det om, at de bl.a. er meget impulsstyrede, aggressive, temperamentsfulde og let bliver irriteret. Nogle af de udadvendte (mænd) har desuden en voldelig adfærd, som betyder, at de tit kommer op at slås eller har en dom for vold.

I nogle af disse sager er de personlige barrierer meget tæt knyttet til psykiske helbredsbarrierer hos den unge. Problemerne udmønter sig bl.a. i, at den unge i høj grad har brug for rutiner og forudsigelighed i hverdagen (gælder bl.a. for autister) eller grundet social angst ikke kan forholde sig til andre mennesker eller være i selskab med andre mennesker. Desuden er der unge, som er f.eks. udviklingshæmmet, har alkoholsyndrom eller har store indlæringsvanskeligheder, hvor dette også påvirker deres personlige kendetegn. F.eks. udtrykt ved et stort behov for hjælp til praktiske opgaver og modstand mod forandringer.

Erfaringer af unge med depression eller depressive tendenser viser, at disse unge grundet deres depression kan blive indadreagerende men også at nogle af disse unge kan blive aggressive og udadreagerende som følge af en depression. Dette er værd at pointere, idet disse symptomer ikke traditionelt bliver forbundet med depression, og sjældent ses hos voksne med depression⁴.

Endelig er der unge, som f.eks. har vanskeligt ved at få etableret en stabil hverdag, herunder bl.a. at møde stabilt og til tiden over en længere periode på job eller i uddannelse. Nogle unge har vanskeligt ved at håndtere autoriteter, hvilket bl.a. kan påvirke relationen til jobcentermedarbejderne og øvrige personer, som de unge er i kontakt med.

Der er også unge, som har en række personlige kompetencer, der er fremmende for deres vej mod arbejdsmarkedet eller uddannelsessystemet. Disse kompetencer omfatter bl.a. motivation for at komme videre og samarbejdsorienteret. Desuden fremhæves også unge, der er åbne, høflige og velformulerede. Endelig viser kontakten med arbejdsmarkedet eller uddannelsessystemet evnerne til at møde stabilt og til tiden og at være en god kollega.

3.3 Økonomi, netværk og kriminalitet

Økonomi og netværk omfatter bl.a., om borgeren har et netværk på arbejdsmarkedet og kan få støtte fra venner og familie til at komme i arbejde og i relation til de unge også i hvilket omfang den unge har et netværk, som kan støtte den unge. Det omhandler også den unges boligsituation, og hvorvidt borgerens boligsituation hæmmer vedkommendes evne til aktuelt eller på længere sigt at varetage et job. I dette afsnit er der især fokuseret på de problemer relateret til de unges økonomi og netværk, som forklarer, hvorfor borgeren er placeret i matchkategori 4 og 5. Under økonomi og netværk har vi også medtaget kriminalitet, fordi kriminalitet kan være forbundet med eller udløst af økonomiske problemer⁵.

3.3.1 Mænd har økonomiske problemer – kvinder har problemer med netværk

Tabellen herunder viser andelen af unge med økonomiske og netværksmæssige barrierer anført i deres sag. Desuden har vi medtaget unge, hvor der i deres sag er anført, at de har en plettet straffeattest.

⁴ Interview med Psykiatrifonden.

⁵ Der kan dog argumenteres for, at kriminalitet i lige så høj grad er knyttet til personlige kompetencer, hvis kriminaliteten hænger sammen med, at personen udviser en voldelig adfærd.

Tabel 3.4: Unge med økonomiske, netværksmæssige eller kriminalitetsrelaterede problemer fordelt på køn. Pct.			
	Mænd	Kvinder	Alle
Ingen problemer med økonomi, netværk eller kriminalitet anført i sagen	46,2	60,0	53,3
Økonomi og/eller boligproblemer anført i sagen	37,0	19,2	27,9
Netværksproblemer anført i sagen	18,5	26,4	22,5
Plettet straffeattest anført i sagen	16,8	0	8,2
Kombination af økonomiske, netværksmæssige og kriminalitetsrelaterede problemer anført i sagen	21,0	8,8	14,8
Uspecificerede økonomi- og netværksproblemer anført i sagen	5,9	2,4	4,1
I alt	119	125	244

Kilde: New Insight baseret på sags gennemgang af 244 udvalgte sager. Da flere af de unge har mere end et problem, summer procenterne ikke til 100 pct. I to af sagerne er der ikke eksplicit anført, at den unge har en plettet straffeattest, men at vedkommende har en kriminel fortid eller aktuelt færdes i et kriminelt miljø.

I knap halvdelen af de unges sager er der anført økonomiske, netværksmæssige og kriminalitetsrelaterede problemer, som er medvirkende eller direkte årsag til, at de unge er placeret i matchkategori 4 eller 5. Mere end en fjerdedel af de unge har økonomiske problemer, hvilket f.eks. indebærer en stor gæld, eller at de ikke har en fast bolig. Gældsproblemer omfatter både gæld til bankinstitutter, kreditforeninger, boligselskaber mv. men også gæld af mere ”uofficiel” karakter som narkogæld eller anden form for gæld hos privatpersoner.

Lidt mindre end en fjerdedel af de unge har problemer i deres netværk, hvilket bl.a. dækker over en vanskelig opvækst, manglende relationer, en belastet bekendtskabskreds eller problemer i parforhold eller med egne børn.

Otte pct. af de unge har en plettet straffeattest, hvilket betyder, at de enten har afsonet en dom og/eller venter på at afsone. Andelen af unge, der er eller har været kriminelle, må forventes at være højere, dels fordi en vis andel af dem ikke er blevet anklaget for noget, dels fordi de ikke har oplyst om evt. kriminelle forhold til sagsbehandleren.

Sags gennemgangen viser, at der er forskel på mænds og kvinders problemer:

- 37 pct. af mændene har økonomiske og/eller boligmæssige problemer mod 20 pct. af kvinderne.
- Det er udelukkende mænd, hvor det er anført kriminelle forhold. 17 pct. af mændene har således en plettet straffeattest.
- 20 pct. af mændene har en kombination af økonomiske, netværksmæssige og kriminalitetsrelaterede problemer mod 9 pct. af kvinderne.
- Kvinderne har til gengæld i højere grad end mændene netværksproblemer. 26 pct. af kvinderne har et eller flere netværksproblemer mod 18 pct. af mændene.

Nedenstående tabel viser, at en femtedel af de unge har en usikker boligsituation, idet de enten er decideret hjemløse, bor mere eller mindre midlertidigt hos familie og venner, er tilknyttet et socialt boligtilbud eller har øvrige boligproblemer oveni deres økonomiske problemer. I alt har 24 pct. af mændene en usikker boligsituation mod 14 pct. af kvinderne. 15 pct. af mændene og 8 pct. af kvinderne har gæld eller andre økonomiske problemer, der er med til at vanskeliggøre deres arbejdsmarkedsdeltagelse.

Tabel 3.5: Økonomi- og boligproblemer fordelt på køn. Pct.			
	Mænd	Kvinder	Alle
Ingen økonomi og boligproblemer anført i sagen	63,0	80,8	72,1
Gæld/ dårlig økonomi anført i sagen	12,6	5,6	9,0
Boligløs, jf. sagen	9,2	4,0	6,6
Bor på bosted/ hos familie eller venner, jf. sagen	13,4	8,0	10,7
Gæld og boligproblemer anført i sagen	1,7	1,6	1,6
I alt procent	100,0	100,0	100,0
I alt	119	125	244

Kilde: New Insight baseret på sagsgennemgang af 244 udvalgte sager

Tabellen herunder udfolder de typer af netværksproblemer, som de unge har, fordelt på køn.

Tabel 3.6: Netværksproblemer fordelt på køn. Pct.			
	Mænd	Kvinder	Alle
Ingen netværksproblemer anført i sagen	81,5	73,6	77,5
Svær opvækst/ konfliktfyldt forhold til familie anført i sagen	5,0	2,4	3,7
Belastet netværk jf. sagen	2,5	0	1,2
Manglende relationer anført i sagen	5,0	5,6	5,3
Svær skilsmisse, vold i hjemmet, børn fjernet anført i sagen	0	4,8	2,5
Aleneforælder anført i sagen	0	3,2	1,6
Kombination af flere netværksproblemer anført i sagen	5,9	10,4	8,2
I alt procent	100,0	100,0	100,0
I alt	119	125	244

Kilde: New Insight baseret på sagsgennemgang af 244 udvalgte sager

For det første viser tabellen, at en meget stor andel af såvel mænd som kvinder ikke synes at have nogle netværksproblemer, der influerer på deres arbejdsmarkedsparticipation i sådan en grad, at det er blevet nævnt i deres sag.

Som nævnt tidligere, er der dog flere kvinder end mænd, der har netværksproblemer, og hver tiende kvinde har mere end et problem. Kvinderne oplever i højere grad end mændene skilsmisse, vold i hjemmet eller at få fjernet deres børn. Og som følge heraf er det også kun blandt kvinderne, at der tilsyneladende er aleneforældre. Til gengæld har mændene oftere et belastet netværk og opvækstforhold og nuværende relationer til familien, der er eller har været præget af konflikt.

3.3.2 Ældre har flere problemer med økonomi, netværk og kriminalitet

Jo ældre de unge er, jo flere økonomiske, netværksmæssige og kriminalitetsrelaterede problemer fremgår det af sagen, at de har. Det er ikke overraskende. Jo ældre de er, jo mere tid har de haft til at stifte bekendtskab med mere problematiske sider af tilværelsen. De har haft tid til at stifte familie, stifte gæld og begå kriminalitet. Selvom det at deres sager er blevet længere, og at sagsbehandlerne i jobcenteret måske kender dem bedre, end de kender de yngre borgere med nyere sager, spiller givetvis også en rolle.

Ca. en tredjedel af de 18-19-årige har problemer med økonomi, netværk og kriminalitet, mens det gælder for ca. halvdelen af de 25-29-årige. De 25-29-årige har i noget højere grad end øvrige unge netværksproblemer, de har i højere grad begået kriminalitet, og de har i højere grad end de yngre en kombination af flere problemer.

Tabel 3.7: Unge med økonomiske, netværksmæssige eller kriminalitetsrelaterede problemer fordelt på alder. Pct.

	18-19 år	20-24 år	25-29 år	Alle
Ingen problemer med økonomi, netværk eller kriminalitet anført i sagen	68,8	57,0	48,5	53,1
Økonomi og/eller boligproblemer anført i sagen	18,7	30,1	27,6	28,0
Netværksproblemer anført i sagen	12,5	16,1	28,4	22,6
Har begået kriminalitet jf. sagen	0	8	10	8
Kombination af økonomiske, netværksmæssige og kriminalitetsrelaterede problemer ud fra sagen	6,3	12,9	17,2	14,8
Uspecificerede økonomi- og netværksproblemer anført i sagen	0	2,2	6,0	4,1
I alt procent	100,0	100,0	100,0	100,0
I alt (N)	16	93	134	243

Kilde: New Insight baseret på sags gennemgang af 244 udvalgte sager. Da flere af de unge har mere end et af disse problemer, summer procenttallene ikke til 100 pct.

Til gengæld viser analysen, at boligsituationen bliver mere stabil jo ældre borgerne bliver. Blandt de 25-29-årige er der færre, som bor på sociale bosteder eller midlertidigt hos familie og venner.

Tabellen herunder viser typerne af netværksproblemer fordelt på alder.

Tabel 3.8: Netværksproblemer fordelt på alder. Pct.

	18-19 år	20-24 år	25-29 år	Alle
Ingen netværksproblemer anført i sagen	87,5	83,9	71,6	77,4
Svær opvækst/ konfliktfyldt forhold til familie anført i sagen	6,3	2,2	4,5	3,7
Belastet netværk anført i sagen	0	1,1	1,5	1,2
Manglende relationer anført i sagen	6,3	3,2	6,7	5,3
Svær skilsmisse, vold i hjemmet, børn fjernet anført i sagen	0	2,2	3,0	2,5
Aleneforælder jf. sagen	0	1,1	2,2	1,6
Kombination af flere netværksproblemer, jf. sagen	0	6,5	10,4	8,2
I alt procent	100,0	100,0	100,0	100,0
I alt	16	93	134	243

Kilde: New Insight baseret på sags gennemgang af 244 udvalgte sager

De 25-29-årige oplever oftere end de yngre en kombination af flere netværksproblemer. Andelen, som har gennemgået en skilsmisse, har oplevet vold i hjemmet, har fået fjernet børn eller er aleneforælder synes at vokse med alderen, dog er der tale om relativt små andele.

3.3.3 Økonomi, netværk og kriminalitet - forskel på match 4 og 5

Unge i matchkategori 5 har flere økonomiske og boligmæssige problemer end unge i matchkategori 4. De har også i lidt højere grad en plettet straffeattest. Til gengæld ser det ikke ud til, at netværksproblemer har nogen betydning for, om den unge havner i matchkategori 4 eller 5. Det kan måske forklares med, at der er flere mænd end kvinder i matchkategori 5, og at kvinderne har flest netværksproblemer. Tabellen herunder viser barriererne opdelt på unge i hhv. matchkategori 4 og matchkategori 5.

Tabel 3.9: Unge med økonomiske, netværksmæssige eller kriminalitetsrelaterede problemer fordelt på matchkategori. Pct.

	Match-kategori 4	Match-kategori 5	Alle
Ingen problemer med økonomi, netværk eller kriminalitet anført i sagen	54,9	40,5	53,3
Økonomi og/eller boligproblemer anført i sagen	26,0	40,5	27,9
Netværksproblemer anført i sagen	23,0	21,6	22,5
Har begået kriminalitet, jf. sagen	7,8	10,8	8,2
Kombination af økonomiske, netværksmæssige og kriminalitetsrelaterede problemer anført i sagen	14,7	16,2	14,8
Uspecificerede økonomi- og netværksproblemer anført i sagen	3,9	5,4	4,1
I alt procent	100,0	100,0	100,0
I alt (N)	204	37	244

Kilde: New Insight baseret på sagsgennemgang af 244 udvalgte sager. Da flere af de unge har mere end et af disse problemer summer procentallene ikke til 100 pct. I tre af sagerne fremgår matchkategorien ikke.

Sagsgennemgangen viser, at de unge i matchkategori 5 oftere end de unge i matchkategori 4 har økonomiske problemer og problemer med manglende eller midlertidig bolig.

Det er vanskeligt at sige, om de økonomiske, netværksmæssige og kriminalitetsrelaterede problemer er følgevirkninger af langvarig marginalisering fra samfundet og arbejdsmarkedet, eller om disse problemer er medvirkende årsag til de unges marginalisering.

3.4 Helbred og misbrug

Helbred er en meget central faktor i relation til arbejdsmarkedsparted. Helbredet indgår i forhold til borgerens opfattelse af eget helbred i forhold til at varetage et job. Helbred omfatter både fysiske og psykiske forhold samt evt. misbrug af rusmidler, hvis det har indflydelse på borgerens evne til at varetage et job. Dette afsnit afdækker borgernes helbredssituation, og hvorfor helbredet og et evt. misbrug har været medvirkende årsag til, at borgeren er blevet kategoriseret som ikke-arbejdsmarkedsparat (match 4 og 5).

Vi har valgt at anvende termene fysisk eller/og psykisk barriere i relation til de unges helbredsproblemer. Det skyldes, at barriererne både kan dække over diagnosticerede sygdomme og lidelser men også over problemer og barrierer, der kan karakteriseres som f.eks. psykisk uligevægt eller ”dårlig ryg” uden, at der foreligger en egentlig lægelig diagnose. Det centrale er, at helbredsbarriererne i høj grad er udtryk for de unges egen opfattelse af deres helbred.

I afsnittet skelnes mellem fysiske og psykiske barrierer samt misbrugsproblemer. Selve opdelingen i fysiske og psykiske helbredsbarrierer kan være problematisk, idet mange psykiske helbredsbarrierer kan medføre fysiske symptomer, og omvendt kan langvarige fysiske problemer påvirke de unge psykisk, så de kan udvikle f.eks. depressive tilstande o. lign. Opdelingen giver et overordnet billede af de unge, men bygger ikke nødvendigvis på lægediagnosticerede tilstande.

3.4.1 Andel af unge med helbredsproblemer

En meget stor del af de unge i matchkategori 4 og 5 har barrierer af fysisk og/eller psykisk karakter. Sagsgennemgangen viser, at mere end ni ud af ti unge har helbredsproblemer.

	Mænd	Kvinder	Alle
Ingen helbredsproblemer anført i sagen	9,2	4,0	6,6
Psykiske helbredsbarrierer anført i sagen	54,6	63,2	59,0
Fysiske helbredsbarrierer anført i sagen	16,8	15,2	16,0
Både fysiske og psykiske helbredsbarrierer anført i sagen	10,9	14,4	12,7
Uspecificerede helbredsproblemer anført i sagen	8,4	3,2	5,7
I alt procent	100,0	100,0	100,0
I alt	119	125	244

Kilde: New Insight baseret på sags gennemgang af 244 udvalgte sager

Kun ni pct. af mændene og fire pct. af kvinderne har ingen helbredsproblemer anført i deres sag. Op imod tre fjerdedele af alle unge i matchkategori 4 og 5 har psykiske barrierer eller sygdomme, der er medvirkende årsag til, at de ikke står til rådighed for arbejdsmarkedet, mens knap 30 pct. har fysiske barrierer. De fysiske barrierer fordeler sig ligeligt på mænd og kvinder, mens en større andel af kvinder end mænd har psykiske barrierer anført i deres sag.

Aldersmæssigt er der ingen markante forskelle i helbredsproblemerne. Dog er der flere af de ældste unge, som har kombinationer af fysiske og psykiske barrierer sammenlignet med de 18-19-årige. Denne forskel kan dog skyldes usikkerheden ved, at der kun er gennemgået få sager for de 18-19-årige, samt at de ældre i højere grad er kendte af jobcenteret og derfor kan have fået skrevet flere helbredsmæssige barrierer ind i deres sag.

3.4.2 Psykiske barrierer

Unge med psykiske barrierer fordeler sig på mange forskellige barrierer og sygdomme. Barriererne kan give flere eller færre symptomer, de kan være mere eller mindre velbehandlede og kan i større eller mindre grad udgøre en barriere for de unges arbejdsmarkedsdeltagelse.

Tabellen herunder viser fordelingen af de psykiske barrierer, som de er beskrevet i sags gennemgangen.

	Alle	Procent
Ingen psykisk barriere anført i sagen	67	27,5
Skizofreni, skizoid, personlighedsforstyrrelse og psykose	53	21,7
Borderline	3	1,2
Angst og fobi	22	9,0
Depression og posttraumatisk stress	30	12,3
Aspergers	11	4,5
Spiseforstyrrelser	8	3,3
OCD	2	0,8
ADHD	14	5,7
Mental retardering, hjerneskade, udviklingshæmning	9	3,7
Andet: psykisk uligevægtig, suicidal, uspecificeret psykisk barriere	25	10,2
I alt	244	100,0

Kilde: New Insight baseret på sags gennemgang af 244 udvalgte sager. Bygger kun på først rapporteret barriere

Tabellen viser, at de tre største enkeltgrupper af unge med psykiske barrierer er unge, der har fået stillet eller er under mistanke for at have en psykose-diagnose som f.eks. skizofreni, en psykose eller en personlighedsforstyrrelse (22 pct. af samtlige unge), personer med depressionssymptomer eller depressionsdiagnoser

(12 pct. af de unge) og personer, der er angste eller har en fobi (ni pct. af de unge). I den førstnævnte gruppe dækker personlighedsforstyrrelser primært over personlighedsforstyrrelser af emotionel karakter, mens de resterende i denne gruppe er diagnosticeret skizofren, skizoid eller har en psykose.

En del unge har diagnoser som Aspergers syndrom (autisme), OCD (tvangstanke) og ADHD (damp) (i alt 11 pct. af samtlige unge), mens tre pct. har en spiseforstyrrelse. De øvrige unge med en psykisk barriere tæller bl.a. unge, som er mentalt retarderede eller hjerneskadede. Disse lidelser kan både manifestere sig i psykiske og i fysiske symptomer, og derfor har vi valgt også at medtage denne gruppe under unge med psykiske barrierer.

I nedenstående tabel er samlet de knap tre fjerdedele af de unge, der har en psykisk barriere eller problem. Tabellen viser fremkomsten af flere forskellige psykiske barrierer.

Tabel 3.12: Unge fordelt på psykiske barrierer					
	Unge med mindst en psykisk barriere	Unge med mindst to psykiske barrierer	Unge med mindst tre psykiske barrierer	Unge i alt med pågældende barriere	Procent med pågældende barriere
Skizofreni, skizoid, personlighedsforstyrrelse og psykose	53	0	0	53	29,9
Angst og fobi	22	8	1	31	17,5
Depression og posttraumatisk stress	30	14	1	45	25,4
Aspergers	11	1	0	12	6,8
Spiseforstyrrelser	8	2	1	11	6,2
OCD	2	2		4	2,3
ADHD	14	1	1	16	9,0
Borderline	3	4	1	8	4,5
Mental retardering, udviklingshæmning	9	0	0	9	5,1
Psykisk uligevægtig, suicidal, uspecificeret psykisk lidelse	25	3	0	28	15,8
I alt	177	37	5		100,0
Kilde: New Insight baseret på sags gennemgang af 244 udvalgte sager					

For det første viser tabellen, at 80 pct. af de unge, der har en psykisk barriere, tilsyneladende kun har én psykisk barriere (svarer til 140 unge), mens de resterende 20 pct. har to eller flere psykiske barrierer (de 20 pct. omfatter de 37 unge, der i tredje kolonne). For det andet kan man se, at der er forskelle i antallet af barrierer fordelt på de unges primære psykiske barrierer - personer, som har skizofreni mv., har tilsyneladende ikke andre psykiske barrierer, mens en tredjedel af dem, som enten har angst og fobi eller depression, også har en anden psykisk barriere.

Kvinder har, som beskrevet tidligere, oftere en psykisk barriere sammenholdt med mænd. Desuden har de også i højere grad end mændene mere end en psykisk barriere. Således har knap 20 pct. af kvinderne mere end en psykisk barriere mod knap 10 pct. af mændene.

Tabel 3.13: Psykiske barrierer fordelt på type og køn. Pct.

	Mænd	Kvinder	Alle
Ingen psykisk barriere	32,8	22,4	27,5
Skizofreni, skizoid, personlighedsforstyrrelse og psykose	24,4	19,2	21,7
Borderline	0	2,4	1,2
Angst og fobi	5,0	12,8	9,0
Depression og posttraumatisk stress	7,6	16,8	12,3
Aspergers	7,6	1,6	4,5
Spiseforstyrrelser	0,8	5,6	3,3
OCD	0,8	0,8	0,8
ADHD	6,7	4,8	5,7
Mental retardering, hjerneskade, udviklingshæmning	5,0	2,4	3,7
Andet: psykisk uligevægtig, suicidal, uspecificeret psykisk barriere	9,2	11,2	10,2
Procent i alt	100,0	100,0	100,0
I alt	119	125	244

Kilde: New Insight baseret på sagsgennemgang af 244 udvalgte sager. Bygger kun på først rapporteret barriere

Kvindernes overhyppighed skyldes bl.a., at de i højere grad end mænd lider af angst-tilstande, depressioner og spiseforstyrrelser. Dog ses det, at mændene i lidt højere grad end kvinderne har diagnoser for skizofreni og Aspergers.

Nedenstående tabel viser forskellen på udbredelsen af forskellige psykiske barrierer fordelt på de unge i de to matchkategorier.

Tabel 3.14: Psykiske barrierer fordelt på type og matchkategori. Pct.

	Match 4	Match 5	Alle
Ingen psykisk barriere	28,9	18,9	27,5
Skizofreni, skizoid, personlighedsforstyrrelse og psykose	19,1	37,8	21,7
Borderline	1,0	2,7	1,2
Angst og fobi	10,3	2,7	9,0
Depression og posttraumatisk stress	13,2	8,1	12,3
Aspergers	3,9	8,1	4,5
Spiseforstyrrelser	3,9	0	3,3
OCD	1,0	0	0,8
ADHD	5,4	5,4	5,7
Mental retardering, hjerneskade, udviklingshæmning	2,5	10,8	3,7
Andet (psykisk uligevægtig, suicidal, uspecificeret psykisk barriere)	10,8	5,4	10,2
Procent i alt	100,0	100,0	100,0
I alt	204	37	244

Kilde: New Insight baseret på sagsgennemgang af 244 udvalgte sager. Bygger kun på først rapporteret barriere. I tre af sagerne fremgår matchkategorien ikke.

Tabellen viser, at ca. to tredjedele af de unge i matchkategori 4 har en psykisk barriere mod godt 80 pct. af de unge i matchkategori 5. De unge i matchkategori 5 lider desuden i højere grad af psykiske barrierer, der oftest kræver langvarig behandling eller betyder livsvarige handicaps for personen. Det drejer sig bl.a. om skizofreni- eller psykosesygdomme (38 pct.) og mental retardering (11 pct.). De unge i matchkategori 4 lider mere af angst og depressioner, som det måske i højere grad er muligt at behandle og forene med en form for arbejdsmarkedsdeltagelse. Det er dog vigtigt at bemærke, at der også i matchkategori 4 er en del unge med skizofreni eller psykosesygdomme og dermed nogen, der er blevet vurderet til på sigt at kunne vende tilbage til arbejdsmarkedet på trods af deres barrierer.

3.4.3 Fysiske barrierer

Som illustreret først i dette afsnit, har knap en tredjedel af de unge fysiske barrierer, der kan være med til at vanskeliggøre deres arbejdsmarkedsdeltagelse. Lidt

mindre end halvdelen af dem, der har en fysisk barriere (13 pct. af alle unge), har desuden også en psykisk barriere. De fysiske barrierer fordeler sig på mange typer af barrierer.

Den mest udbredte fysiske barriere er problemer med ryg og led – herunder hypermobilitet. Næsten hver tiende ikke-arbejdsmarkedsparate unge lider af sådanne problemer. Herunder er både personer med diagnosticerede lidelser (f.eks. diskosprolaps eller skæv ryg) samt personer, der selv rapporterer om ondt i ryggen.

En anden gruppe, der skiller sig ud, er personer med syns- og/eller hørehandicap. Denne gruppe tæller ca. seks pct. af de unge. Igen er der forskel på graden af barrieren og hvilke betydninger, den kan have for arbejdsmarkedsperspektivet. Gruppen tæller både unge, der er svagtseende, blinde unge, døve samt unge, der både har et syns- og et hørehandicap.

Resten af de fysiske barrierer opfatter bl.a. unge med hjerneskader, muskelsvind, kronisk hovedpine, epilepsi, nyresygdomme og sukkersyge, der kan være mere eller mindre velbehandlet. Desuden er der enkelte, som har en alvorlig (men måske midlertidig) sygdom (f.eks. kræft).

Da der er så relativt få personer i de enkelte undergrupperinger, er det vanskeligt at sige, hvordan de fysiske barrierer fordeler sig på forskellige baggrundsfaktorer. Umiddelbart ser der ikke ud til at være en kønsmæssig forskel, ligesom andelen af unge med fysiske barrierer i matchkategori 5 heller ikke er større end blandt unge i matchkategori 4.

3.4.4 Misbrug

I lidt mere end en femtedel af sagerne er det anført, at de unge aktuelt har eller tidligere har haft et misbrug af alkohol, hash, eller hårde stoffer. 17 pct. har aktuelt et misbrug.

Tabellen herunder viser fordelingen af misbrug opdelt på køn.

Tabel 3.15: Misbrug fordelt på misbrugstype og køn. Pct.			
	Mænd	Kvinder	Alle
Intet misbrug anført i sagen	67,2	89,6	78,7
Misbrug af hash og/eller alkohol anført i sagen	19,3	4,0	11,5
Misbrug af hårdere stoffer anført i sagen	9,2	4,8	7,0
Uspecificeret misbrug anført i sagen	4,2	1,6	2,9
I alt procent	100,0	100,0	100,0
I alt	119	125	244

Kilde: New Insight baseret på sagsgennemgang af 244 udvalgte sager

Blandt kvinderne er der forholdsvis få misbrugere (ti pct.), mens knap en tredjedel af mændene, jf. sagerne, er misbrugere af et eller flere euforiserende stoffer. Tabellen viser, at hash og alkohol er de mest almindelige misbrugsformer. 12 pct. af de unge er misbrugere af hash og alkohol, mens seks pct. misbruger hårdere stoffer. Blandt mændene er næsten 20 pct. misbrugere af hash og alkohol, mens otte pct. misbruger hårdere stoffer. Blandt kvinderne er der lige mange, der har fået anført i deres sag, at de er misbrugere af hash/ alkohol og af hårde stoffer, nemlig fire pct.

Jo ældre de unge bliver, jo mere udbredt synes misbrug af euforiserende stoffer at være.

	18-19 år	20-24 år	25-29 år	Alle
Intet misbrug anført i sagen	93,8	81,7	74,6	78,6
Misbrug af hash og/eller alkohol anført i sagen	6,3	6,5	15,7	11,5
Misbrug af hårdere stoffer anført i sagen	0	8,6	6,7	7,0
Uspecificeret misbrug anført i sagen	0	3,2	3,0	2,9
I alt procent	100,0	100,0	100,0	100,0
I alt	16	93	134	243

Kilde: New Insight baseret på sags gennemgang af 244 udvalgte sager. Mangler oplysninger i en sag

Blot seks pct. af de yngste har ifølge sags gennemgangen et misbrug. Denne andel stiger til hhv. 18 pct. og 25 pct. for de to øvrige grupper. For den ældste gruppe gælder dog især hash og alkohol, mens det ser ud til, at misbrug af hårdere stoffer er mest udbredt blandt de 20-24-årige. 16 pct. af de 25-29-årige har således et misbrug af hash og/ eller alkohol, mens syv pct. af denne gruppe misbruger hårde- re stoffer. Blandt de 20-24-årige er der syv pct., der misbruger hash og alkohol, mens ni pct. af denne gruppe er misbrugere af hårdere stoffer.

De unge, der er placeret i matchkategori 5, har i højere grad end de unge i match- kategori 4 et registreret misbrug (27 pct. mod 19 pct.). Dog tyder det ikke på, at misbrug af hårdere stoffer er mere udbredt blandt unge i matchkategori 5 end i matchkategori 4. Til gengæld viser sags gennemgangen, at andelen af hash- og alkoholisbrugere er dobbelt så stor blandt de unge i matchkategori 5 sammen- holdt med de unge i matchkategori 4.

3.5 Eget arbejdsmarkedsperspektiv

I dette afsnit samler vi op på de ovenstående barrierer og knytter evt. yderligere informationer fra sags gennemgangene til beskrivelsen af de unges eget arbejds- markedsperspektiv.

Eget arbejdsmarkedsperspektiv handler om, hvordan den unge ser sig selv i for- hold til arbejdsmarkedet. Det kan dreje sig om jobønsker, hvor den unge ser sig selv om et halvt år, og hvor realistiske ønskerne er. Det kan også omhandle om- fanget af aktiv jobsøgning, og om borgerens forventninger til sine egne præstatio- ner på arbejdsmarkedet eller i konkrete job.

I knap halvdelen af de unges sager er det anført, at den unges eget arbejds- markedsperspektiv er medvirkende årsag til, at vedkommende er blevet placeret i matchkategori 4 eller 5.

For over halvdelen af de unge, der har eget arbejdsmarkedsperspektiv som be- grundelse for deres matchkategorisering, er der tale om et *manglende* perspektiv: mangel på ønsker og forestillinger om fremtiden eller sygdomme og problemer, der gør det umuligt at forestille sig den unge på arbejdsmarkedet. Tabellen herun- der viser de forskellige nuancer blandt de unge, hvor eget arbejdsmarkedsperspek- tiv er medvirkende årsag til deres matchplacering.

Tabel 3.17: Eget arbejdsmarkedsperspektiv			
	Antal	Andel blandt de med arbejdsmarkedsperspektiv som årsag til matchkategori	Andel af alle
Manglende arbejdsmarkedsperspektiv, ingen ønsker til uddannelse og arbejde anført i sagen	64	55,2	26,2
Begrænset arbejdsevne – ønsker fleksjob anført i sagen	3	2,6	1,2
Ønsker og forestillinger om uddannelse og job anført i sagen	10	8,6	4,1
Ønsker og forestillinger om uddannelse og job men med forbehold for problemer anført i sagen	13	11,2	5,3
Midlertidig status, f.eks. barsel	3	2,6	1,2
Ingen kommentarer i sagen	23	19,8	9,4
I alt	116	100,0	47,5
I alt (N)	244		100,0

Kilde: New Insight baseret på sagsgennemgang af 244 udvalgte sager

Hvorvidt den unge er fokuseret på et liv på arbejdsmarkedet, afhænger bl.a. af de ressourcer, som den unge har eller kan mobilisere, og hvor meget helbred, økonomi, misbrug og/eller manglende faglige barrikaderer for realistiske ønsker og planer om at komme (tilbage) på arbejdsmarkedet.

Tabellen viser også, at det ikke udelukkende er manglende motivation, manglende afklaring og manglende fremtidsønsker, der er årsagen til, at der er blevet sat kryds i "eget arbejdsmarkedsperspektiv". Hos omkring en femtedel af de unge eksisterer ønsker og forestillinger om en uddannelse eller et liv på arbejdsmarkedet enten inden for en overskuelig fremtid, eller når den unge har overstået sin behandling.

Nedenstående tabel samler op på de problemer, som vi har beskrevet i de foregående afsnit og kobler dem til de unges eget arbejdsmarkedsperspektiv.

Tabel 3.18: Andel af unge med enkelte barrierer og kombination af barrierer. Pct.					
	Faglige kvalifikationer	Personlige kompetencer	Økonomi, netværk eller kriminalitet	Helbredsproblemer	Misbrug
Andel med hver barriere	54,9	45,9	46,7	93,4	21,3
Kombination af barrierer					
Faglige kvalifikationer		32,8	32,8	48,4	12,7
Personlige kompetencer	32,8		25,8	43,0	8,6
Økonomi, netværk og kriminalitet	32,8	25,8		43,0	17,2
Helbredsproblemer	48,4	43,0	43,0		19,7
Misbrug	12,7	8,6	17,2	19,7	
Eget arbejdsmarkedsperspektiv	34,4	27,0	27,0	43,4	11,1

Kilde: New Insight baseret på sagsgennemgang af 244 udvalgte sager

Som tabellen viser, er helbredsproblemer hos næsten alle unge medvirkende årsag til, at deres muligheder på arbejdsmarkedet synes stærkt begrænsede. Halvdelen af de unge har barrierer i forhold til deres faglige kvalifikationer, deres personlige kompetencer eller med økonomi, netværk og kriminalitet. En femtedel af de unge har misbrugsproblemer, der har været medvirkende årsag til deres matchkategorisering som ikke-arbejdsmarkedsparat.

De hyppigste kombinationer af barrierer er:

- Kombination af barrierer med helbredet og faglige kvalifikationer (denne kombination ses i knap halvdelen af de gennemgåede sager)
- Kombination af barrierer med helbred og personlige kompetencer (ca. 40 pct.)
- Kombination af barrierer med helbred og eget arbejdsmarkedsperspektiv (ca. 40 pct.)
- Kombination af barrierer med helbred og problemer med økonomi, netværk eller kriminalitet (ca. 40 pct.)

Barriererne og kombinationerne af barrierer er i større eller mindre grad medvirkende årsag til, om den unge kan blive integreret på arbejdsmarkedet eller tage en uddannelse i fremtiden.

3.6 Etniske forskelle

Der er en større andel af unge uden dansk statsborgerskab med økonomiske, netværksmæssige og kriminalitetsrelaterede barrierer. Blandt disse er der således knap 60 pct. med disse typer af barrierer mod 45 pct. af unge med dansk baggrund. De unge uden dansk statsborgerskab er faktisk overrepræsenterede inden for alle barrierer undtagen helbredsbarriere. Der er stort set ikke etniske forskelle med hensyn til misbrug. Især ikke når man tager højde for, at mænd fylder mere blandt de unge uden dansk statsborgerskab end blandt de danske unge.

Antallet af gennemgåede sager for personer uden dansk statsborgerskab er dog lille (da det i sagsgennemgangen kun har været muligt at registrere de unges statsborgerskab og ikke forældrenes etniske oprindelse), og tallene er derfor forbundet med en stor usikkerhed. Derudover er mænd uden dansk statsborgerskab i højere grad repræsenteret i sagerne end kvinder uden dansk statsborgerskab, hvilket kan betyde, at forskelle, der synes knyttet til etnicitet, i virkeligheden handler mere om kønsforskelle end kulturelle forskelle.

4. Typologi over ikke-arbejdsmarkedspare unge

På baggrund af ovenstående vil vi i dette afsnit udarbejde en typologi over de unge ikke-arbejdsmarkedspare. Typologien er med til at kategorisere de unge og forsøger både at typologisere de unge ud fra de problemer, som de har og ud fra de mere konkrete barrierer i relation til beskæftigelse og uddannelse, som problemerne kan give for den unge. I typologien gives estimater på typernes størrelse blandt den samlede gruppe af ikke-arbejdsmarkedspare unge. Denne skalering fra de udvalgte gennemgåede sager og til alle ikke-arbejdsmarkedspare unge er mulig, idet de gennemgåede sager på en række centrale variable er repræsentative for samtlige ikke-arbejdsmarkedspare unge i kommunen⁶.

Analysen viser, at mange af de unge har kombinationer af forskellige barrierer for at blive arbejdsmarkedspare og illustrerer således også, at mange af de unge vil kunne optræde flere gange i typologien. Det kræver derfor en individuel tilgang til den enkelte unge for at vurdere, hvordan fremkomsten af barriererne konkret udmønter sig samt hvilke barrierer, der kan betegnes som de primære i relation til arbejdsmarkedet.

Øvrige analyser og undersøgelser af unge ledige eller andre ledighedsgrupper har også arbejdet med typologier af ledige. Disse typologier favner dog også de arbejdsmarkedspare unge. Cowi har analyseret unge i Syddanmark, og på baggrund af den analyse opstiller de en typologi over de unge⁷. Konklusionen er, at de tre væsentligste barrierer er:

- Psykiske problemer
- Dårlig skolebaggrund
- Fysiske helbredsproblemer

Disse barrierer ligner i høj grad de samme barrierer, som er identificeret blandt de unge ikke-arbejdsmarkedspare i Københavns Kommune. Herunder har vi opstillet en typologi over de grupperinger af unge, som vi på baggrund af analysen vurderer, er væsentlige at rette et særligt fokus mod.

Typologien omfatter følgende grupper af unge:

- Fagligt svage unge
- Kriminelle unge, dvs. unge med en plettet straffeattest og/eller i et kriminelt miljø
- Unge med psykiske barrierer
- Unge med misbrugsproblemer
- Unge med fysiske barrierer eller handicaps
- Unge uden sociale eller voksenrelationer

⁶ Se endvidere metode og dataovervejelser i afsnit 1.

⁷ COWI(2008): Analyse af 18-29-årige – med fokus på modtagere af kontanthjælp, starthjælp eller introduktionsydelse.

4.1 Fagligt svage unge

Fagligt svage unge er en gruppe af unge, som har meget vanskeligt ved at honorere de faglige krav, der stilles på ungdomsuddannelserne. Denne gruppe har vi valgt at fokusere på, da kravene om uddannelse stiger på arbejdsmarkedet, hvilket betyder, at manglende uddannelse alt andet lige begrænser mulighederne for at finde beskæftigelse. Desuden er der et øget fokus på uddannelse for unge, og endelig viser flere undersøgelser, at jo ældre man bliver, jo vanskeligere har man ved at få taget en uddannelse, hvorfor det er væsentligt, at de unge, der kan, får en uddannelse hurtigst muligt.

Det kan være vanskeligt entydigt at opgøre omfanget af denne gruppe af unge. Generelt er uddannelsesniveaut lavt blandt de unge ikke-arbejdsmarkedsparete, men det kan skyldes en række andre faktorer end manglende faglige evner, hvorfor vi ikke entydigt kan sætte lighedstegn mellem andelen af unge med et lavt uddannelsesniveau og faglige vanskeligheder. På trods af dette er det muligt at give en indikation af gruppens størrelse.

Udgangspunktet er, at 60 pct. af de unge blot har en uddannelse svarende til folkeskolen – en del af dem endda uden en afsluttende eksamen. Hovedparten af disse unge har forsøgt at gennemføre en ungdomsuddannelse, men har afbrudt denne. Det er i nogle tilfælde anført, at manglende faglige forudsætninger er årsag til afbruddet, men oftest er andre årsager f.eks. knyttet til den unges helbred anført.

Interview med både unge og repræsentanter fra andre aktører viser, at de unge har vanskeligt ved at honorere de faglige krav, der stilles på ungdomsuddannelsesniveaut, og en række af de interviewede unge fremhæver selv mulighederne for at lære via et mere praktisk orienteret forløb.

Vores vurdering er, at **mindst 60** pct. af de unge – svarende til knap 1.000 borgere – er fagligt svage i et omfang, hvor det traditionelle uddannelsessystem vil være en stor udfordring for denne gruppe af unge.

Manglende faglige evner dækker bl.a. over unge, som er ordblinde eller som af andre grunde ikke er i stand til at lære i det mere traditionelle skolesystem. De resterende unge har andre væsentlige barrierer for uddannelse og beskæftigelse for uden manglende faglige evner. Det er bl.a. psykiske problemer eller manglende personlige kompetencer, som medvirker, at de har haft vanskeligt ved at følge med og koncentrere sig i skolen.

Ønsker uddannelse men har svært ved at honorere kravene

Kvinde i starten af 20'erne og på kontanthjælp. Hun har afsluttet folkeskolen uden eksamen og ønsker nu en uddannelse som kosmetolog. Der er igangsat uddannelsesafklaring. Tidligere erfaringer har vist, at hun har vanskeligt ved at følge undervisning på hold.

Hun har desuden en række psykiske barrierer og problemer i forholdet til sin kæreste. Hun er placeret i matchkategori 4.

Uddrag fra sags gennemgang

4.2 Kriminelle unge

Vi har valgt at udpege de kriminelle unge som en særlig type af unge ledige. Det er der flere årsager til. Der er mange unge med en plettet straffeattest, som har vanskeligt ved at finde arbejde eller få en praktikplads, og den barriere kan med-

føre, at de unge bliver fastholdt uden for arbejdsmarkedet. De unge med en plettet straffeattest omfatter både unge, hvis primære problem er den plettede straffeattest, men som ikke længere færdes i et kriminelt belastet miljø og unge, som aktuelt og sideløbende med, at de er tilknyttet jobcentret, er en del af et kriminelt miljø. En vis andel af de unge må forventes at ”vokse” fra kriminaliteten, men når de befinder sig i den, følger der tit mange uhensigtsmæssige forhold med, som de unge kan have vanskeligt ved at håndtere – det gælder bl.a. ”forkert selskab”, dårlig økonomi og stor gæld. Ligeledes kan et forkert selskab og en dårlig økonomi føre de unge ud i kriminalitet.

Mand med kriminel fortid

Mand i starten af 20'erne, der har afsonet voldsdom. Han har ikke færdiggjort folkeskolen, men er nu motiveret for at komme videre. Planen er, at han skal i gang med et uddannelsesforløb – er aktuelt tilknyttet projekt for unge mænd med kriminel løbebane.

Han er placeret i matchkategori 4.

Uddrag fra sags gennemgang

Således vil der være unge i denne gruppe, som overvejende har et konkret problem med at finde beskæftigelse grundet en plettet straffeattest og unge, som i højere grad er personligt involveret i kriminalitet.

Sagsgennemgangen viser, at knap ti pct. af de unge har en plettet straffeattest. Interview med de unge og medarbejdere fra hhv. jobcenter og andre aktører peger dog på, at der er flere, som har en kriminel løbebane, men som enten ikke er blevet straffet eller som ikke har oplyst det til medarbejderen i jobcentret.

Således er **som minimum hver tiende** af de unge ikke-arbejdsmarkedsparete i besiddelse af en plettet straffeattest, og en del af de unge vil sandsynligvis også aktuelt være mere eller mindre involveret i kriminalitet.

4.3 Unge med psykiske barrierer

En meget stor gruppe af de unge ikke-arbejdsmarkedsparete ledige i Københavns Kommune har psykiske barrierer, som hindrer dem – i varieret omfang – i at deltage på arbejdsmarkedet. Vi har afdækket spektret af psykiske barrierer blandt de unge – og dette spænder meget vidt. Fælles for de unge synes at være, at deres psykiske barrierer i varieret grad gør det vanskeligt for dem at begå sig socialt og herunder også at begå sig på en arbejdsplads.

Barriere for aktivering

Kvinde i slutningen af 20'erne med en folkeskoleeksamen samt erfaring fra kortvarige ufaglærte jobs.

Lider af depression og bor i perioder hjemme hos forældrene. Der er flere gange igangsat uddannelse på revalidering, men borgeren kan ikke gennemføre.

På nuværende tidspunkt er kvinden fritaget for aktivering i tre måneder pga. depression. Kvinden er placeret i matchkategori 5.

Uddrag fra sags gennemgang

Sagsgennemgangen viser, at ca. tre fjerdedele af de unge har en eller flere psykiske barrierer, der direkte eller indirekte påvirker deres arbejdsmarkedsparethed.

Omsættes denne andel til samtlige ikke-arbejdsmarkedsparate unge tilknyttet Jobcenter København Skelbækgade, svarer det til ca. **1.200 unge**.

Fælles for de unge, der har psykiske barrierer eller problemer, er et behov for en indsats rettet mod at løse eller mindske disse barrierer. Det kan spænde fra indlæggelse og medicinsk behandling til terapeutisk hjælp.

Der kan være behov for at skelne mellem de hindringer, som de psykiske barrierer medfører for de unge i relation til beskæftigelse. Det vil være vanskeligt - og udenfor denne analyse hensigt - at opstille et kontinuum over de psykiske barrierer, da det er meget individuelt, hvordan og i hvilken omfang barriererne manifesterer sig for den enkelte borger. Sagsgennemgangen viser dog, at der er en gruppe af unge med diagnosticerede psykiske sygdomme, som har akut behov for medicinsk behandling (hvilket i mange tilfælde er iværksat), og som derfor er fritaget for aktivering for en kortere eller længere periode.

Behandling før beskæftigelse

Mand midt i 20'erne med diagnosen paranoid skizofreni. Han har været indlagt i en længere periode og er fortsat i behandling.

Der er ingen plan for manden, og han er udeblevet fra flere samtaler i jobcentret. Aktuelt er han placeret i matchkategori 4.

Uddrag fra sagsgennemgang

4.4 Unge med misbrugsproblemer

Unge med misbrugsproblemer består både af unge, der kan passe et job om dagen samtidig med, at de evt. modtager behandling om aftenen eller kan balancere deres (mis-)brug sideløbende og af unge, der har været på hårdere stoffer i kortere eller længere tid, og som aktuelt vil have vanskeligt ved at kombinere deres misbrug med beskæftigelse eller uddannelse.

Motivation for arbejde med svært ved at stoppe misbruget

21-årig mand der har brugt stoffer igennem sin ungdom. Det har været hårde stoffer, og han har i en periode boet på gaden. Nu er det feststoffer som kokain, speed, ecstasy, som han bruger torsdag til mandag. Han drikker alkohol resten af ugen.

Han er på kontanthjælp. De venner, som han har haft, er efterhånden faldet fra. Han bor hjemme, men hans forældre kender ikke til hele hans misbrug, og han er meget bekymret for, at hans forældre skal finde ud af omfanget af hans misbrug.

Han har ingen uddannelse og en dårlig eksamen fra folkeskolen. Han har mistet troen på, at uddannelsessystemet kan give ham noget godt. Han er ikke klar til at lægge stofferne fra sig, men kan samtidig godt se, at han har behov for en faglig afklaring. Han vil gerne være pædagogmedhjælper og på sigt hjælpe unge med problemer som hans egne.

Eksempel fortalt af leverandør

En del af de unge med større misbrugsproblemer har ofte også problemer med økonomien og problemer af kriminel karakter samt psykiske men af misbruget. Interview med bl.a. unge, som tager stoffer, viser, at de unge - i de tilfælde, hvor de har haft beskæftigelse eller været i gang med en uddannelse - føler, at de har kunnet kontrollere deres forbrug af stoffer. Det er dog væsentligt at pointere, at misbruget først kan betragtes som en egentlig barriere, når den unge ikke kan kontrollere det, eller det får negative følgevirkninger – med andre ord vil der i gruppen af ikke-arbejdsmarkedsparate unge være en andel, som misbruger stoffer og

alkohol, men hvor det ikke direkte er en barriere for deres arbejdsmarkedsparathed. Gruppen af unge med misbrugsproblemer er på **mindst 400 unge**, hvilket svarer til en fjerdedel af de unge ikke-arbejdsmarkedsparate.

4.5 Unge med fysiske barrierer eller handikaps

Vi har valgt at fokusere på gruppen af unge med fysiske barrierer, da der kan være fare for, at gruppen bliver overset særligt set i lyset af den meget store andel af unge med psykiske barrierer. Gruppen er værd at fokusere på af flere grunde. Bl.a. viser en undersøgelse, at en meget stor andel af personer med fysiske handikaps står helt uden for arbejdsmarkedet⁸. Sags gennemgangen viser også, at halvdelen af dem, der har en fysisk barriere, også har en psykisk barriere. I alt har ca. en fjerdedel af de unge en fysisk barriere, som hæmmer deres arbejdsmarkedspektiv. **Det svarer til ca. 400 unge.**

Arbejdsskade

Mand i slutningen af 20'erne. Han har en dårlig ryg som følge af en arbejdsskade. Har tidligere haft ufaglært arbejde.

Ud over en dårlig ryg har manden også store økonomiske problemer med en høj gæld og har desuden et misbrug. Han er placeret i matchkategori 4.

Uddrag fra sags gennemgang

Gruppen består både af unge, som har midlertidige fysiske barrierer som følge af ulykker eller sygdom og af unge, som har permanente barrierer i relation til beskæftigelse.

Elevplads under særlige hensyn

Mand midt i 20'erne som lider af muskelsvind. Han har afsluttet folkeskolen et par år tilbage og ønsker nu en elevplads, som han vil kunne klare med sit handicap. Han følges af Handicapcentret. Han er i matchkategori 4.

Uddrag fra sags gennemgang

4.6 Unge uden sociale og voksenrelationer

Den sidste gruppe af unge ikke-arbejdsmarkedsparate, som vi inddrager i denne typologi, er den gruppe af unge, som af forskellige årsager ikke har og måske heller ikke igennem deres ungdom og barndom har haft nogle stabile sociale relationer, som de har kunnet læne sig op ad. Det omfatter både relationer til voksne og til jævnaldrende.

Denne gruppe er ikke i samme grad som med de øvrige typer af unge ikke-arbejdsmarkedsparate mulig at estimere et præcist omfang af. Det skyldes dels det konkrete analysedesign, dels at informationsudvekslingen på tværs af bl.a. jobcentre og socialcentre ikke altid fungerer optimalt. Derfor er det meget op til den enkelte unge at fortælle om relationer til familie og øvrigt netværk i forbindelse med samtalerne i jobcentret.

⁸ Specialfunktionen Job & Handicap (2008): Beretning 2007 – Status på Handicap og job

Sags gennemgangen viser, at ca. hver tiende ung kan have et mangelfuldt netværk. Dette omfatter de unge, hvor det i deres sag er anført, at de har haft I) en svær opvækst og/eller et konfliktfyldt forhold til familien, II) mangler sociale relationer eller III) er aleneforælder. Både i den første og den sidste gruppe behøver der dog ikke aktuelt at mangle relationer.

Kommentarerne til gennemgangen tegner et billede af en mindre gruppe af ensomme unge, som ikke har kontakt med deres familie og ikke har opbygget et socialt netværk. Desuden har en del af de unge vanskeligt ved at fungere i sociale sammenhænge, bl.a. som følge af

Omsorgssvigtet som barn

Barn af forældre med hash- og alkoholmisbrug, hvilket fortsatte både under graviditet og da den unge var født.

Den unge blev i en tidlig alder anbragt uden for hjemmet og har i dag ingen kontakt med sine forældre.

Uddrag fra sags gennemgang

svigt fra forældrene i barndommen. De manglende relationer betyder bl.a., at nogle af de unge har vanskeligt ved at strukturere deres hverdag og har behov for hjælp til opgaver af mere praktisk karakter. Desuden betyder de manglende relationer, at de unge ikke har nogen i deres hverdag, som de kan tale med om deres liv og evt. problemer. Endelig kan de mang-

lende relationer give udslag i begrænsede sociale kompetencer og heraf problemer med at fungere i en social sammenhæng – f.eks. på en uddannelsesinstitution eller arbejdsplads.

5. Tilbud til de ikke-arbejdsmarkedssparate unge

I dette afsnit ser vi nærmere på de tilbud, som de unge aktuelt modtager og desuden omfatter afsnittet også forslag til den fremadrettede indsats for gruppen af ikke-arbejdsmarkedssparate unge.

Tabellen herunder viser for det første, om der i sagen er opført en plan for den unge, og for det andet hvilken plan, der er i givet fald er aftalt.

Plan	Antal unge	Andel af unge
Jobplan	102	41,8
Sygeopfølgingsplan	12	4,9
En anden plan	51	20,9
Planen er ikke tilgængelig	6	2,5
Fremgår ikke af sagen	35	14,3
Ikke besvaret	38	15,6
I alt	244	100,0

Kilde: New Insight baseret på sags gennemgang af 244 udvalgte sager

Knap halvdelen af de unge har en jobplan, mens en femtedel har en anden plan. For fem pct. er der aktuelt en sygeopfølgingsplan. Ca. 12 pct. af de unge har ikke en plan, eller også er der ikke nævnt nogen konkret plan i deres sag. I hver femte sag er der anført en anden plan. Dette dækker primært over en revalideringsplan (eventuelt med forrevalidering) eller ansøgning om førtidspension.

Det er værd at bemærke, at i knap hver tredje sag fremgår planen enten ikke af sagen, eller spørgsmålet er slet ikke besvaret, hvilket i en række tilfælde også dækker over en manglende plan eller manglende informationer om en evt. plan.

5.1 Oversigt over de unges planer

I dette afsnit ser vi på nærmere på planerne for de unge. Afsnittet afdækker indholdet af de unges (job)plan, hvis de har en, og hvilke bemærkninger om deres nærmeste fremtid der i øvrigt måtte være anført i sagen. Ved at samle de forskellige planer tegner der sig syv forskellige udfald:

1. Uddannelse og læreplads
2. Ordinært job
3. Fleksjob
4. Aktivering, praktik og opkvalificering
5. Afklaring og motivationsforløb
6. Behandling, social træning, botræning mv.
7. Førtidspension

Tabellen herunder viser fordeling af primære, sekundære og øvrige mål for de unge.

Tabel 5.2: Primære, sekundære og øvrige mål for de unge

	Primært mål	Sekundært mål	Øvrige mål	Alle mål	Alle (pct.)
Uddannelse og/eller læreplads	51	27	7	85	34,8
Ordinært job	3	27	5	35	14,3
Fleksjob	1	1	1	3	1,2
Aktivering: praktik, opkvalificering	25	9	0	34	13,9
Afklaring og motivation	72	13	0	85	34,8
Behandling, social træning mm.	41	16	2	59	24,2
Førtidspension	17	0	0	17	7,0
Andet: f.eks. afsoning, udvisning, barsel	4	0	0	4	1,6
Ingen plan, uafklaret, ikke besvaret	30	0	0	30	12,3
I alt	244	93	15		

Kilde: New Insight baseret på sags gennemgang af 244 udvalgte sager. Da mange har mere end et mål, summerer procenterne ikke til 100.

Tabellen viser for det første, at der er flest unge, hvor det primære mål er afklaring og motivation – dette mål har 30 pct. som det primære mål. For det andet ses det af tabellen, at for omkring en tredjedel af unge er hhv. uddannelse og læreplads eller afklaring og motivation målet (primære, sekundære eller øvrige mål). Herefter følger en fjerdedel med behandling, social træning mv.

Uddannelse og læreplads kan både være på ordinære vilkår, dvs. at den unge skal forsørge sig selv på SU eller på støttede vilkår, hvis den unge godkendes til et revalideringsforløb. Når man ser nærmere på uddannelsesplanerne, viser sags gennemgangen, at der både er tale om færdiggørelse af folkeskole, gymnasiale uddannelser og erhvervskompetencegivende uddannelser (dvs. erhvervsfaglige uddannelser og videregående uddannelser). Ganske mange unge har en plan om eller et konkret ønske om at uddanne sig på kort eller langt sigt. For 51 borgere (21 pct.) er det et primært mål, der vil blive forfulgt inden for en kort tidshorisont, mens det for 34 (14 pct.) er et mere langsigtet mål, der måske vil blive realiseret efter en afklarings- eller behandlingsperiode.

For en tredjedel af de unge er der uklarhed om, hvad deres mål skal eller kan være, og derfor skal de igennem en afklarings- og motivationsfase. Det kan enten være for at blive afklaret og motiveret i forhold til uddannelser og jobs, som de kan magte med de barrierer, som de har, eller det kan være, fordi de skal finde ud af hvilke uddannelser og jobs, som de har lyst til at gå i gang med. I de fleste tilfælde er der tale om en mere generel afklaring og motivation mod arbejdsmarkedet, og kun i få tilfælde synes afklaringen at være knyttet til en bestemt jobfunktion. I disse tilfælde er det bl.a. i relation til forskellige håndværksområder, lærer, chauffør, bibliotekar, køkken/kantine samt butiksområdet.

Ordinært arbejde er der blot få af de unge, der har som primært mål. Efter et afklarings- eller behandlingsforløb er der dog 14 pct. af de unge, der vil forsøge at starte i et ustøttet job. Fleksjob er ikke særligt udbredt blandt de unge, hverken som primært eller sekundært mål.

Ca. 14 pct. af de unge skal som primært eller sekundært mål aktiveres i et forløb, der indebærer praktik eller opkvalificering (ikke ordinær uddannelse), men som også kan bestå af forskellige afklarende elementer.

For de ovenstående er der tale om, at de på kort eller lang sigt har blikket rettet mod uddannelsessystemet eller arbejdsmarkedet. Der er dog også unge, hvis primære mål er behandling for deres sygdom eller misbrug, inden de evt. kan komme

videre med uddannelse eller job. Denne behandling er normalt organiseret af andre instanser end jobcentret.

Afdækningen af de unges mål illustrerer den generelle afstand til arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet i gruppen. For ca. halvdelen er der et mål på kortere eller længere sigt om job eller uddannelse. For den resterende del må man formode, at dette også på længere sigt vil være målet, men aktuelt har disse unge så store barrierer, at planerne er fokuseret på afklaring og behandling af disse.

5.1.1 Planer fordelt på kendetegn

Nedenstående tabel viser fordelingen af de forskellige planer for hhv. kvinder og mænd.

Tabel 5.3: Mål fordelt på køn. Pct.			
	Mænd	Kvinder	Alle
Uddannelse, læreplads og opkvalificering	19,3	22,4	20,9
Ordinært job	0,8	1,6	1,2
Fleksjob	0,8	0	0,4
Aktivering: løntilskud, praktik, opkvalificering	9,2	11,2	10,2
Afklaring og motivation	26,1	32,8	29,5
Behandling, social træning mm.	16,8	16,8	16,8
Førtidspension	12,6	1,6	7,0
Andet	3,4	0	1,6
Ingen plan, uafklaret, ikke besvaret	10,9	13,6	12,3
I alt procent	100,0	100,0	100,0
I alt	119	125	244

Kilde: New Insight baseret på sags gennemgang af 244 udvalgte sager

De unge kvinder har i lidt højere grad end de unge mænd planer om uddannelse, men der er samtidig flere kvinder, der skal afklares, inden de kan begynde på evt. uddannelse eller arbejde. De unge mænd har i væsentlig højere grad end kvinderne planer om førtidspension. Man skal dog huske, at mændene er overrepræsenterede i matchkategori 5 og derfor i højere grad end kvinderne vil have førtidspension som et realistisk mål. Analyse viser desuden, at de yngste (18-19-årige) i højere grad end de øvrige skal i gang med en uddannelse eller færdiggøre en uddannelse, typisk på folkeskoleniveau.

Som ventet er de unge i matchkategori 4 i højere grad end de unge i matchkategori 5 orienteret mod (det ordinære) arbejdsmarked eller uddannelse. Hver fjerde ung fra matchkategori 4 har plan om en uddannelse, mens det samme kun gælder for tre pct. af de unge i matchkategori 5. Ligeledes er der forskel på, hvor stor en andel unge i matchkategori 4 og 5, der er rettet mod førtidspension. Ifølge disse sager er der knap 30 pct. af de unge i matchkategori 5, der står foran førtidspensivering mod 2,5 pct. af de unge i matchkategori 4.

5.2 Fremtidige indsatser

I dette afsnit vil vi præsentere og diskutere forslag til den fremtidige indsats over for unge ikke-arbejdsmarkedsparete i Københavns Kommune. Afsnittet tager afsæt i den udarbejdede typologi kombineret med interview med jobcentermedarbejdere, repræsentanter fra leverandører samt de unge selv.

En væsentlig dimension at tilføje i relation til indsatsen er, hvorvidt de unge er motiveret for beskæftigelse eller uddannelse samt afklaret om deres muligheder, barrierer mv. Således kommer typologien til at rumme ti typer af unge, jf. nedenstående illustration.

Tabel 5.4: Indsatser og typer af ikke-arbejdsmarkedsparate unge

	Ikke-afklaret arbejdsmarkeds- perspektiv/ uddannelses- perspektiv Ikke motiveret	Afklaret arbejdsmarkeds- perspektiv/uddannelse Motiveret
Psykiske barrierer		
Fysiske barrierer		
Faglige barrierer		
Misbrug og kriminalitet		
Manglende sociale relationer		
Kilde: New Insight		

I de efterfølgende afsnit vil vi præsentere forslag og overvejelser i relation til indsatsen og afslutningsvis samle op i forhold til ovenstående tabel.

Som allerede nævnt tidligere, viser analysen, at langt de fleste ikke-arbejdsmarkedsparate unge har en kombination af flere barrierer, og de unge vil derfor kunne placeres i indtil flere forskellige typer i ovenstående tabel. Planlægningen af indsatsen skal derfor omfatte en udredning af de unges barrierer og betydningen af disse i relation til arbejdsmarkedet.

5.2.1 Varighed af forløb

Generelt viser interviewene, at mange af de unge har behov for længerevarende forløb. Det skyldes kompleksiteten i deres barrierer, og at der oftest er behov for en kombineret indsats. De leverandører, som vi har talt med, vurderer, at forløbene som minimum bør vare seks til ni måneder. Kortere forløb gør det meget vanskeligt at flytte den unge, og leverandørerne vurderer derfor, at de korte forløb som regel ikke har nogen effekt på den unge. De kortere forløb har desuden også ofte en demotiverende effekt på de unge.

De længerevarende forløb muliggør en tættere kontakt til den unge, og det er muligt i denne periode at opbygge et tillidsforhold til den unge, som kan være meget væsentligt for den unges videre udvikling. Forløbene skal have en vis varighed, idet der skal ske en afklaring og identificering af de unges barrierer, hvilket enten kræver et længere forløb eller en kombination af flere forskellige tilbud.

En anden væsentlig pointe i relation til forløbenes varighed er muligheden for at indlægge fleksibilitet i omfanget af forløbet. Interviewene viser, at mange af de unge ofte ikke kan magte mere end 15-20 timer om ugen, og forløbene bør derfor være tilrettet således, at det er muligt at justere på timetallet – dvs. starte med relativt få timer og langsomt øge timetallet. Flexibiliteten i forløbet kan også anvendes, hvis den unge sideløbende med forløbet f.eks. skal i behandling.

5.2.2 Individuel tilgang

En helt central faktor i planlægningen af indsatsen for de ikke-arbejdsmarkedsparate unge er en individuel tilgang til den unges barrierer og muligheder. Med en håndholdt, individuel og helhedsorienteret indsats kan man arbejde med de konkrete barrierer for beskæftigelse eller uddannelse, som den enkelte unge oplever. Som udgangspunkt bør de ikke-arbejdsmarkedsparate unge få tilbudt

individuelle forløb, der evt. undervejs kan kobles med andre unge i et fælles forløb.

Den individuelle tilgang omfatter også et bredere perspektiv på den unges barrierer og herunder et tæt samarbejde med andre parter som f.eks. socialcentret, læger, psykologer, uddannelsesinstitutioner mv. Den individuelle tilgang kan støttes med en kontaktperson/støtteperson til den unge. Denne person kan hjælpe med at få styr på privatliv (f.eks. økonomiske og boligmæssige problemer), men også være med til at koordinere indsatserne iværksæt hhv. af jobcenter og socialcenter – noget som de unge selv har meget svært ved at gøre.

5.2.3 Arbejdsmarkedsrettede forløb

En stor del af de unge har kun perifere erfaringer fra arbejdsmarkedet og mangler ofte konkret viden om jobfunktioner og muligheder. Samtidig kan der være unge i gruppen, som har særlige behov eller barrierer pga. fysiske eller psykiske barrierer – disse behov og barrierer skal afprøves og afdækkes på en arbejdsplads. For disse unge handler det om at afprøve mulighederne og få kendskab til arbejdsmarkedet.

Arbejdsmarkedsrettede forløb bør indeholde indslusningsforløb og ”snusepraktikker”, hvor de unge i kortere tid afprøver forskellige jobfunktioner. Endvidere kan der etableres ”hyttefade” for de unge i en virksomhed eller hos en ekstern leverandør. Hyttefade dækker over særlige afdelinger (i virksomheder eller på værksteder hos leverandører), hvor de unge kan få erhvervs erfaring samtidig med, at de får mere støtte end i almindelige praktikordninger og under særlige vilkår⁹. Hyttefadene kan fungere som første introduktion til arbejdsfunktionen før en egentlig praktik eller løntilskudsansættelse.

Både de private og de offentlige arbejdspladser er centrale aktører i de arbejdsmarkedsrettede forløb. Det er vigtigt, at de unge sikres en god oplevelse med arbejdsmarkedet. Arbejdspladserne kan f.eks. stille en faglig mentor til rådighed for den unge, eller der kan etableres mulighed for at anvende en ekstern mentor. Endvidere er det vigtigt, at der sker en klar forventningsafstemning forud for forløbet – både så den unge ved hvilke arbejdsopgaver praktikken omfatter, og så arbejdspladsen er klædt på til den unge og er indstillet på, at praktikforløbet kræver ressourcer snarere end, at det betyder en ekstra ansat.

Med hensyn til arbejdsopgaver, bør disse i starten være meget konkrete, afgrænsede og strukturerede. Antallet af arbejdstimer og omfanget/kompleksiteten af opgaver kan gradvist optrappes i takt med, at unge føler sig tryk og kender stedet. Det er vigtigt at være opmærksom på, at praktikken ikke opleves som stressende, idet f.eks. unge med social fobi og depression har stor risiko for at blive stresset, og en stresset situation kan forværre eller udløse psykiske barrierer.

5.2.4 Kombinationsforløb

Som det allerede er blevet nævnt, er de unge ikke-arbejdsmarkedsparate kendetegnet ved en række forskellige barrierer. Derfor kan en stor andel af de unge have fordel af kombinationsforløb, hvor de f.eks. både opkvalificeres, afklares og trænes i sociale færdigheder. Kombinationsforløbene kan både anvendes for unge, der er motiverede og afklaret og for unge, der mangler motivation.

⁹ RUC(2008): Vellykket aktivering for ledige i matchgruppe 4. Tværgående erfaringer

De sociale færdigheder kan bl.a. handle om at hjælpe de unge med at få opbygget en fornuftig døgnrytme, der gør det muligt at arbejde om dagen, få hjælp til at betale deres regninger osv. Desuden kan denne del også omfatte træning af sociale situationer, hvor de unge f.eks. skal præsentere sig selv for fremmede mennesker (f.eks. på en uddannelsesinstitution eller arbejdsplads). De unge kan bl.a. trænes i kommunikative færdigheder. Den sociale færdighedstræning kan også fungere som netværksskabende for de unge, som mangler sociale relationer.

En stor del af de unge har psykiske barrierer, og i kombinationsforløbene kan man også arbejde med at lære de unge om konsekvenserne af disse barrierer og om hvordan de kan fungere med barriererne og ikke mindst acceptere, at de har dem.

For en gruppe af de unge, der misbruger stoffer eller alkohol, kan kombinationsforløb også være hensigtsmæssige. Interview med unge, der anvender stoffer, viser, at de primært mangler motivation for at stoppe deres (mis-)brug. For denne gruppe gælder det derfor om at finde motivationen via f.eks. praktik eller øvrig afklaring sideløbende med, at de tilbydes hjælp til at stoppe deres brug af stoffer.

5.2.5 Vejledning og anvendelse af hjælpemidler

En gruppe af de unge har behov for forskellige hjælpemidler til dels at klare hverdagen dels at kunne varetage et job eller en uddannelse. Det gælder bl.a. de unge, der har en fysisk barriere, og som derfor kan have behov for hjælpemidler. Desuden gælder det også for unge, der er ordblinde samt for nogle af de unge, der har psykiske barrierer.

For det første skal både den unge selv (og evt. den unges familie), en evt. arbejdsplads eller uddannelsesinstitution vejledes i mulighederne for at få hjælpemidler. Dvs. at de skal orienteres om, hvad der findes, og hvordan de kan få støtten. For det andet er der behov for viden om hjælpemidler både blandt arbejdsgivere, uddannelsesinstitutioner og unge selv.

Hjælpemidler omfatter bl.a.

- Test af læse/stavefærdigheder
- ”Ordblinde-rygsæk”
- Diverse informationsteknologiske hjælpemidler som diktafon, læsepen, talesyntese, ordforudsigelse mv.
- Personlig assistance, ledsageordning eller personlig assistent, som hjælper med konkrete praktiske arbejdsopgaver eller for unge med psykiske barrierer støtte til strukturering
- Mentor
- Tolkebistand til døve/hørehæmmede
- Individuelt tilrettelagt uddannelsesforløb/eksamen
- Køreramper, særlige stole og borde
- Støtte til transportudgifter¹⁰

Det kan være gavnligt at tænke i hjælpemidler også i situationer, hvor det ellers ikke synes oplagt. F.eks. kan en person, der hører stemmer nogle gange med fordel bruge en radio til at overdøve stemmerne, så opmærksomheden flyttes væk fra hallucinationerne.

¹⁰ Se i øvrigt Specialfunktionen for Handicap og Job, www.bmhandicap.dk

Endelig er der nogle særlige ordninger for personer med fysiske eller psykiske barrierer, som kan udnyttes. Det gælder bl.a. Isbryderordningen. Her kan nyuddannede med en faglig eller teknisk uddannelse få erhvervserfaring inden for det område, som uddannelsen kvalificerer til. Ordningen kan anvendes i to år efter, at uddannelsen er afsluttet¹¹.

5.2.6 Forløb med fokus på uddannelse

Som illustreret tidligere i analysen, har de unge et lavt uddannelsesniveau, og en stor andel af dem vurderes ikke at kunne gennemføre en ungdomsuddannelse på ordinære vilkår pt. Alligevel bør man tænke i forløb med fokus på uddannelse. Dog skal uddannelse bredes ud til at omfatte mere end de "traditionelle" ungdomsuddannelser.

Halvdelen af de unge i de gennemgået sager har en afbrudt uddannelse bag sig, og mange af disse unge har typisk negative erfaringer med det traditionelle uddannelsessystem. Afbruddene skyldes bl.a. manglende faglige evner og problemer med at koncentrere sig og honorere de krav, som uddannelsessystemet stiller. Fælles for de unge er således, at de har svært ved at indordne sig under de vilkår, som den ordinære uddannelsessystem er baseret på.

Derfor bør der tænkes i andre former for uddannelse – enten som adgang til arbejdsmarkedet eller som trin mod en ordinær uddannelse på længere sigt.

Overordnet set kan der tænkes i brugen og udviklingen af job- og uddannelsespakker f.eks. i lighed med VIP2 til indvandrere. VIP2 er målrettet udvalgte jobfunktioner, og forløbet består af afklaring/vejledning, virksomhedspraktik suppleret med undervisning og ansættelse med løntilskud eller på særlige vilkår. Der tilknyttes endvidere en mentor til personen. I VIP2 er der desuden indlagt danskundervisning, hvilket for de unges vedkommende kunne erstattes med behandling, træning i personlige og sociale færdigheder eller lignende. Der er pt. indgået 12 aftaler om jobpakker på følgende områder, som kunne inspirere til lignende pakker for de unge:

- Butiksmedhjælper
- Kabel- og ledningsarbejder
- Køkkenmedhjælper
- Lagermedarbejder i medicinalindustrien
- Lagermedarbejder i transportbranchen
- Lastbilchauffør
- Postarbejder
- Produktionsmedarbejder i industrien
- Rengøringsmedarbejder
- Rutebuschauffør
- Serviceassistent i staten
- Slagterimedarbejder

Herunder er eksempler på allerede eksisterende uddannelsesforløb, som kunne anvendes som udgangspunktet for job- og uddannelsespakkerne.

¹¹ Specialfunktionen for Handicap og Job, www.bmhandicap.dk

En erhvervsgrunduddannelse (EGU) er rettet mod unge under 30 år, som ikke har en ungdomsuddannelse, og som ikke vurderes at kunne gennemføre en. Uddannelsen er dels individuelt tilrettelagt, dels en kombination af skole og praktik. Selve skoleuddannelsen kan bl.a. bestå af elementer fra erhvervsuddannelser, produktionsskoler eller arbejdsmarkedsuddannelser. En EGU forudsætter en uddannelsesplan for den unge og er baseret på samarbejde mellem UU og jobcentret.

Brugen af mesterlæreordningen kan også være hensigtsmæssig for nogle af de unge i denne målgruppe. Ordningen er en mere praksisorienteret tilgang til erhvervsuddannelser, og den unge vil gennemføre første år af uddannelsen hos en virksomhed. Denne praksisrettede tilgang vil kunne motivere en del af de unge. De foreløbige erfaringer med ordningen viser dog, at det primært er de ”stærkere” elever, som anvender den. For at den skal kunne anvendes af de ikke-arbejdsmarkedsparate unge, er der derfor behov for et tæt samarbejde med erhvervsskole, jobcenter og virksomhed. Man kunne med fordel støtte virksomheden med en mentor til den unge. Den unge vil modtage elevløn under uddannelsen.

For den gruppe af unge, der enten er udviklingshæmmet eller har særlige behov kan den særligt tilrettelagte treårige ungdomsuddannelse (STU) også være en mulighed. Denne uddannelse retter sig mod unge under 25 år. Formålet er, at de unge via STU opnår faglige kompetencer til uddannelse eller beskæftigelse og sociale kompetencer til at kunne fungere aktivt i hverdagen med andre. Uddannelsen aftales med UU og består af et afklaringsforløb samt undervisning og praktik. Desuden kan uddannelsen suppleres med andre fag og aktiviteter, der er rettet mod de unges personlige og sociale udvikling. Den unge vil fortsætte på kontanthjælp under uddannelsen.

5.3 Opsamling på typer og indsats

Nedenstående tabel samler op på de forskellige indsatser for de typer af ikke-arbejdsmarkedsparate unge, som vi har fokuseret på. Tabellen opsamler dels de forslag til indsatser, som er præsenteret herover, dels enkelte øvrige konkrete bidrag til indsatsen.

Tabel 5.5: Indsatser og typer af ikke-arbejdsmarkedsparate unge		
	Ikke-afklaret arbejdsmarkeds- perspektiv/ uddannelsesperspektiv Ikke motiveret	Afklaret arbejdsmarkeds- perspektiv/uddannelse Motiveret
Psykiske barrierer	Motivationspakker: -Brancherettede - Uddannelsesrettede	Fokus på håndtering af de konkrete afledte problemer
Fysiske barrierer		Hjælpe midler Praktisk og/eller personlig mentor Job- og uddannelsespakker
Faglige barrierer		Fokus på træning, afklaring af fysisk formåen og håndtering af barrierer
Misbrug og kriminalitet		Fokus på træning Hjælpe midler Praktisk og/eller personlig mentor Job- og uddannelsespakker
Manglende sociale relationer		Afklaring af ønsker og muligheder
	Netværksdannelse	Videreudvikling af mesterlæreordning, opkvalificering, uddannelsespakker, lektiehjælp, faglig mentor, EGU og STU
	Netværksdannelse og social træning. Social mentor	Netværksdannelse og social træning. Social mentor.
	Netværksdannelse og social træning. Social mentor	Netværksdannelse og social træning. Social mentor. Samarbejde med virksomhed eller uddannelsesinstitution omkring krav og hensyn.

Kilde: New Insight

Det er vigtigt, at alle forløb har et klart mål – nemlig på kortere eller længere sigt at få den unge i beskæftigelse eller uddannelse eller sekundært på førtidspension. Både sagsgennemgangen og interviewene viser, at der ofte ligger en række delmål på vejen – disse skal ligeledes være konkrete og fungere som trædesten mod et job eller en uddannelse.

6. anbefalinger

På baggrund af analysen har New Insight udarbejdet en række anbefalinger. Disse anbefalinger omhandler både planlægning af forløb for de unge, tilgangen til de unge samt samspillet mellem jobcenter og andre relevante parter. Anbefalingerne præsenteres herunder.

6.1 Længerevarende forløb med fleksibelt fremmøde

Analysen viser, at de unge ikke-arbejdsmarkedspare har flere barrierer i forhold til arbejdsmarkedet. Deres ressourcer er ofte begrænsede, og de kan derfor ofte ikke honorere de krav, der stilles til dem. Derfor anbefales det, at man udvikler dels forløb af længere varighed dels forløb med fleksibelt fremmøde.

Med forløb af minimum et halv års varighed – og gerne længere – er det muligt at arbejde med de unges barrierer, så de kan blive mere afklaret og motiveret for beskæftigelse. Sideløbende med forløbene vil der ofte være behov for at tage fat på andre barrierer, og derfor bør forløbene have forskellig intensitet undervejs, så den unge f.eks. kan deltage i behandling samtidig. Hvis forløbene bliver længere med forskellig intensitet undervejs, vil man kunne skrue op for behandlingsdelen i perioder og op for den beskæftigelsesrettede indsats i andre perioder, uden at den unge vil opleve store skift og risiko for at blive ”tabt” mellem to stole, mens vedkommende venter på behandlings- eller aktiveringstilbud.

6.2 Kombinationsforløb med tæt individuel kontakt

I forlængelse af ovenstående er analysens anden anbefaling, at der anvendes kombinationsforløb for de ikke-arbejdsmarkedspare unge i kommunen. Forløbene kan kombinere afklaring både i relation til arbejdsmarkedet og i relation til konkrete barrierer.

Analysen viser også behovene for en tæt individuel kontakt med de unge. Kontakten bør tage udgangspunkt i den enkelte unges situation og bør som udgangspunkt være koordineret af en central person enten i jobcentret eller hos en leverandør. Erfaringer viser, at denne gruppe af ledige, der også kæmper med andre barrierer end manglende job, har gavn af en tæt og intensiv kontakt i langt højere grad end de kvartalsvise kontaktsamtaler i jobcentret. Inspiration til udvikling af en tæt og opfølgende kontakt kan bl.a. fås via Arbejdsmarkedsstyrelsens projekt ”Håndholdt indsats”, der løber indtil 2010.

Otte af de 12 leverandører der fra 1. januar 2009 skal levere beskæftigelsesrettede indsatser for ledige i matchkategori 4 og 5 i Københavns Kommune, tilbyder forløb, der kombinerer beskæftigelsesindsatser med bl.a. forskellige elementer af behandling.

6.3 Støttekontakt-person

Analysen viser, at en del af de unge kunne have gavn af en støttekontaktperson bl.a. i relation til sociale forhold.

For unge med psykiske problemer, manglende personlige kompetencer, misbrugsproblemer eller andre barrierer kan det være en god idé, at de får en kontaktperson eller en social mentor, som både kan fungere som bindeled mellem behandling og aktivering, og som f.eks. kan gå ind og vejlede den unge i forhold til fremtoning, hensigtsmæssige hverdagsrutiner og/eller sikre et økonomisk overblik. Kontaktpersonen kan også hjælpe den unge i forhold til kontakt til myndigheder, så den unges ønsker om hjælp formuleres hensigtsmæssigt.

Denne kontaktperson/social mentor kan evt. kombineres med mere faglige mentorer på den unges uddannelsesinstitution eller en arbejdsplads, hvis den unge skal i praktik eller i arbejde. Den faglige mentor skal tage sig af introduktion til virksomheden, kontakt til kolleger og yde faglig støtte.

Det kan diskuteres, om funktionen som støttekontaktperson/social mentor skal ligge hos jobcentrets medarbejdere, hos en ekstern leverandør eller hos de sociale myndigheder. Der er således behov for en afklaring omkring placeringen af en sådan opgave, både hvad angår personale og de økonomiske ressourcer til at varetage opgaven.

6.4 Efterværn

I forlængelse af anbefalingen omkring støttekontaktpersoner vil vi også anbefale, at man arbejder med mulighederne for at skabe et efterværn for de unge, som kommer i job eller uddannelse (evt. i praktik eller løntilskud). Erfaringer viser, at der ofte ikke skal meget til, før den unge falder fra og ikke kan overskue situationen. Derfor vil det være hensigtsmæssigt, at den unge kunne have en voksen kontaktperson, som også er til rådighed, efter at den unge er kommet i job eller uddannelse. Efterværnet kan bl.a. hjælpe den unge med at holde fast i de ting, som vedkommende har lært i et evt. aktiveringsforløb og støtte den unge i at opretholde evt. nye gode vaner og rutiner.

Der er en særlig udfordring i relation til gruppen af unge, som kommer i job eller uddannelse, og som derfor ikke længere modtager kontanthjælp. Denne gruppe har jobcentret ikke længere forpligtelser overfor, og det er derfor nødvendigt at finde en alternativ løsning på et evt. efterværn for dem. Løsningen kan være at tilknytte en social mentor til den unge. Denne mentor kan enten være placeret på arbejdspladsen, på uddannelsesinstitutionen eller hos de sociale myndigheder. Dog kan der være fordele ved, at den unge fortsætter med den medarbejder i jobcenter eller leverandør, som den unge tidligere har haft kontakt med. Dette bør der derfor findes ekstra ressourcer til, såfremt man i jobcentret ønsker at forsøge sig med denne ordning.

6.5 Udvikle job- og uddannelsespakker

De unge har behov for en række trædesten, før de (evt.) er klar til job eller uddannelse. Derfor anbefaler vi, at man i højere grad indtænker job- og uddannelsespakker til denne gruppe af ikke-arbejdsmarkedsparate unge.

Pakkeforløbene vil dels give de unge konkrete erfaringer med jobfunktioner eller uddannelser, dels sikre at de unge kan modtage ekstra støtte i forløbet.

6.6 Behov for en mere samlet indsats

Analysen viser tydeligt, at gruppen af ikke-arbejdsmarkedsparate unge ikke blot har behov for en beskæftigelsesrettet indsats, men også en indsats af mere social, lægelig eller pædagogisk karakter. Derfor er der behov for en mere samlet indsats på tværs af disse instanser og herunder ikke mindst en diskussion og afklaring af hvilke opgaver, der skal kendetegnes som beskæftigelsesrettede, og hvilke der er af mere social eller anden karakter. For de ikke-arbejdsmarkedsparate unge har omorganiseringen af beskæftigelsesindsatsen betydet, at de nu skal forholde sig til flere forskellige institutioner, og da den unge ofte ikke selv vil kunne overkomme dette, kan det være nødvendigt med en ekstern koordination mellem jobcenter og socialcenter.

Der er aktuelt tiltag til et øget samarbejde mellem Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen og Socialforvaltningen, men dette er pt. ikke etableret. Hensigten er bl.a. at sikre en bedre koordinering af indsatsen for de borgere, der har sager i begge forvaltninger. Samarbejdet har tre overordnede mål:

- Større sammenhæng mellem den sociale og beskæftigelsesrettede indsats
- Højere aktiveringsgrad for fælles borgere
- Særlig indsats i forhold til borgere i matchgruppe 4 og 5

Målene vil bl.a. betyde, at borgerne i højere grad tilbydes sociale tiltag, der understøtter de tilbud, som de modtager i jobcentret, og at der skal etableres samarbejde mellem forvaltningerne på enkeltsagsniveau. Strategien understøttes af en handleplan med forskellige indsatsområder:

- Der skal sættes på længerevarende tilbud i beskæftigelsesforvaltningen for misbrugere, hjemløse, psykisk syge og handicappede, som er målgrupper for Socialforvaltningens arbejde.
- Derudover skal der ske en koncentreret indsats i forhold til koordinering af Socialforvaltningens og Beskæftigelsesforvaltningens arbejde i forhold til enkeltsager.
- Endelig skal der opbygges en fælles specialenhed, hvor medarbejdere fra begge forvaltninger er repræsenterede.

Uanset om ovenstående samarbejde bliver etableret, anbefales det, at der arbejdes for en klar opgavedeling mellem de to forvaltninger og deres centre. Fordelingen omfatter både de konkrete opgaver samt sikring af evt. ressourcer til at løse opgaverne.

Desuden kan der også være behov for et samarbejde mellem jobcenter og Børne- og Ungeforvaltningen, så der sikres en fornuftig overgang for de unge, når de fylder 18 år. Denne analyse har ikke haft unge under 18 år som genstandsfelt, men

både sags gennemgangen og interviewene viser, at der kan være behov for et tættere samspil i overgangen fra ”barn” til ”voksen”. Dette vil sikre, at borgerne ikke falder ned mellem to stole i overgangen, samt at medarbejdere i jobcentret er klar til at møde de unge. Et konkret forslag kan være at forsøge med ”overleverings-samtaler”, hvor jobcenter, Børne- og Ungeforvaltningen samt den unge selv er repræsenteret.

Endelig omfatter denne anbefaling også brugen af rundbordssamtaler. Dette kan både etableres med de sociale myndigheder, læger, psykologer og andre relevante parter – og naturligvis de unge.

6.7 Særlige ungeforhold?

Denne analyse har fokuseret på de ikke-arbejdsmarkedsparete, der er mellem 18-30 år, og som Jobcenter København Skelbækgade har fokus på. Analysen peger bl.a. på, at en stor andel af de unge har psykiske barrierer, at deres faglige niveau er lavt, og at de ofte mangler sociale kompetencer og relationer. Disse barrierer er næppe særlige for ungegruppen, og det anbefales derfor, at jobcentret med fordel kan etablere samarbejde med de andre jobcentre i kommunen om forløb for grupper af ledige med samme barrierer. Særligt kan det tænkes, at de ”ældste” i ungegruppen kan have gavn af forløb sammen med ”voksne” ledige.

Omvendt kan der også være specielle kendetegn blandt de unge, som binder dem sammen. Flere interviewpersoner fra leverandørerne peger bl.a. på, at de unge generelt ikke så spolerede ”af systemet”. De unge kan derfor være lettere at motivere end andre ledighedsgrupper, fordi de har haft færre nederlag. Desuden har en del af de unge også en masse energi, som – hvis det bliver kanaliseret over i positive forløb – kan styrke de unges vej mod arbejdsmarkedet.

6.8 Viden om psykiske barrierer

Medarbejdere i jobcentret efterlyser mere viden om konkrete psykiske barrierer. Der er med andre ord behov for et øget kendskab til de barrierer af psykisk karakter, som en stor gruppe af de unge har. Grundviden om f.eks. skizofreni, angst eller depression kan gøre samtalerne med de unge nemmere – når man har viden, er det ofte lettere at spørge ind til konkrete problemstillinger og holde fokus på, hvilke symptomer i relation til beskæftigelse og job de psykiske barrierer giver for den unge.

Vi anbefaler derfor, at der i forbindelse med jobcentrets videndeling tænkes i at inddrage eksperter, som kan fortælle om konkrete psykiske barrierer, gode erfaringer med integration af personer med psykiske barrierer på arbejdsmarkedet eller i uddannelsessystemet eller konkrete projekter for borgere med psykiske barrierer.

Desuden er det også vigtigt, at jobcentermedarbejderne ved, hvor de dels kan skaffe sig viden, dels hvem de skal henvise de unge til. Denne anbefaling er ligeså central som mere viden – medarbejderne skal ikke erstatte læger, psykologer og psykiatere, og medarbejderne skal ikke diagnosticere de unge, men skal derimod

vide nok om de psykiske barrierer (og de konkrete barrierer i relation til arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet) til at kunne handle herud fra.

6.9 Dialog med virksomheder

Gruppen af ikke-arbejdsmarkedsparete unge er kendetegnet ved mange barrierer – nogle midlertidige og andre af mere permanent karakter. Særligt for unge med sidstnævnte er det ikke sikkert, at de vil kunne komme i beskæftigelse på ordinære vilkår, og for alle unge vil vejen mod beskæftigelse kræve særlige hensyn og vilkår.

Derfor er der behov for et tæt samarbejde med arbejdsmarkedet og med de virksomheder, som skal beskæftige de unge.

Samarbejdet bør bl.a. omhandle en forventningsafstemning, når den unge skal i praktik, i støttet eller i ordinær beskæftigelse. Hvilke krav og forventninger har virksomheden til de unge, og ikke mindst hvordan virksomheden selv aktivt kan medvirke til at integrere de unge og sikre, at de får en positiv oplevelse med arbejdsmarkedet.

Dialogen med virksomhederne kan også omfatte viden om hjælpemidler til unge med fysiske eller psykiske barrierer og bistand i forhold til at indrette arbejdspladsen og arbejdsfunktionen under hensyn til evt. særlige forhold hos den unge. Det er vigtigt at sikre, at arbejdspladsen (både ledelse og medarbejdere) er velinformeret om evt. psykiske barrierer, symptomer og konsekvenser af dette.

7. Hovedresultater

Denne analyse har haft fokus på gruppen af ikke-arbejdsmarkedspare unge i Københavns Kommune.

Københavns Kommune har haft gode resultater i forhold til at nedbringe ungedigheden og har både for 2007 og 2008 nået denne målsætning. Det gælder også for de ikke-arbejdsmarkedspare unge. Alligevel er der behov for viden om gruppen af ikke-arbejdsmarkedspare unge for at målrette indsatsen. Dette har denne analyse tilvejebragt.

Tabellen herunder sammenfatter de væsentligste kendetegn, som analysen har kortlagt om gruppen af ikke-arbejdsmarkedspare unge.

Tabel 7.1: Kendetegn for gruppen af ikke-arbejdsmarkedspare unge	
Definition	Unge mellem 18 og 29 år, placeret i matchkategori 4 eller 5 og modtager kontanthjælp, starthjælp eller (for-)revalidering
Antal	I september 2008 var der 1.615 ikke-arbejdsmarkedspare unge i kommunen
Objektive karakteristika	Over halvdelen er mellem 25 og 29 år, mens blot 10 pct. er 18-19 år Ligelig kønsfordeling 24 pct. af de unge er ikke-vestlige indvandrere eller efterkommere 60 pct. har ikke anden uddannelse end folkeskole (med eller uden afsluttende eksamen) 22 pct. har barn/børn
Forsørgelsehistorik	90 pct. af de unge modtager kontanthjælp. Ni pct. modtager (for-) revalidering, og resten modtager starthjælp 45 pct. er i et aktivt tilbud – flest blandt unge i matchkategori 4 Halvdelen af de unge har modtaget kontanthjælp i mere end to sammenhængende år 20 pct. af de unge har samlet modtaget kontanthjælp i det der svarer til seks år
Dynamikker	Meget begrænsede bevægelser indenfor et år. De fleste ikke-arbejdsmarkedspare unge modtog også kontanthjælp året før. De øvrige kom fra selvforsørgelse, uddannelse eller forrevalidering To tredjedele er også på kontanthjælp et år frem i tiden (målt i 2007 og i 2008). 15 pct. af de unge i matchkategori 4 er blevet selvforsørget, mens en lignende andel af de unge i matchkategori 5 er blevet førtidspensioneret.
Kilde: New Insight	

Analysen viser, at de unge oftest har forskellige barrierer, som står i vejen for integration på arbejdsmarkedet. På baggrund af de unges barrierer er der identificeret seks typer af ikke-arbejdsmarkedspare unge. Disse er:

- Fagligt svage unge
- Kriminelle unge, dvs. unge med en plettet straffeattest og/eller i et kriminelt miljø
- Unge med psykiske barrierer
- Unge med misbrugsproblemer
- Unge med fysiske barrierer eller handicaps
- Unge uden sociale eller voksenrelationer

Grundet et miks af barrierer vil en stor del af unge kunne placeres indenfor flere af de disse typologier. Herunder er de seks typer kort præsenteret sammen med anbefalinger til indsatsen for de unge.

På baggrund af analysen vurderer vi, at **de fagligt svage unge udgør minimum 60 pct. af de ikke-arbejdsmarkedspare unge**. De fagligt svage unge er kende-

tegnat ved, at de ikke umiddelbart kan imødekomme de krav, som det traditionelle uddannelsessystem stiller. Indsatsen for denne gruppe bør dels fokusere på at være arbejdsmarkedsrettet med indslusningsforløb eller praktikker, så den unge kan få konkrete erfaringer med forskellige jobfunktioner. Dels bør der tænkes i andre former for uddannelse – enten som adgang til arbejdsmarkedet eller som vej mod en ordinær uddannelse. Dette omfatter bl.a. udviklingen og brugen af job- og uddannelsespakker i lighed med VIP2. Disse pakker er målrettet specifikke jobfunktioner, og i forløbet sker der både en afklaring og en opkvalificering. Der tilknyttes endvidere en mentor til personen. I VIP2 er der danskundervisning, hvilket for de unges vedkommende kunne erstattes med behandling, træning i personlige og sociale færdigheder eller lignende. Endelig vil en del af disse unge kunne have gavn af en erhvervsgrunduddannelse eller en særlig tilrettelagt ungdomsuddannelse, hvis de er motiveret for uddannelse.

Vi vurderer, at **ca. hver tiende ung har problemer af kriminel karakter**. Dette dækker typisk over en eller flere domme, eller at den unge færdes i et kriminelt miljø. Konkret kan det give problemer med at finde arbejde eller læreplads, og her er der behov for støtte til at få kontakt til arbejdsgivere. Desuden kan de unge have gavn af en individuel tilgang bl.a. med en kontaktperson/støtteperson tilknyttet. Denne person kan bl.a. hjælpe med at få styr på privatlivet (f.eks. økonomiske og boligmæssige problemer). Gruppen omfatter tilsyneladende kun mænd.

Sagsgennemgangen viser, at **ca. tre fjerdedele af de unge har en eller flere psykiske barrierer**. Denne gruppe af unge er klart den største gruppe blandt de ikke-arbejdsmarkedsparate unge og kræver en særlig indsats på flere fronter. Barrierer omfatter både selvoplevede psykiske barrierer og diagnosticerede barrierer. De tre største barrierer er I) en psykose-diagnose som f.eks. skizofreni, en psykose eller en personlighedsforstyrrelse (22 pct. af samtlige unge), II) depressionssymptomer eller depressionsdiagnoser (12 pct. af de unge) og III) angst eller fobi (ni pct. af de unge). Kvinder har lidt oftere en psykisk barriere sammenholdt med mænd.

Fælles for de unge med psykiske barrierer er et behov for en indsats rettet mod at løse eller mindske disse barrierer. Det kan spænde fra indlæggelse og medicinsk behandling til terapeutisk hjælp. Desuden kan disse unge have behov for individuelt tilrettelagte forløb, der kombinerer f.eks. afklaring med behandling eller giver mulighed for at lære den unge at fungere med de psykiske barrierer, som den unge har. Forløbene bør være lange i varighed og fleksible i omfang. Disse unge har ofte også behov for en støttekontaktperson. Endelig kan det være hensigtsmæssigt at afdække, om den unge evt. har behov for hjælpemidler til enten at klare hverdagen eller til at kunne fungere i et job eller en uddannelse.

Analysen viser, at der er behov for mere viden om de symptomer og barrierer, som forskellige psykiske barrierer medfører i relation til arbejdsmarkedet. Således anbefales det, at medarbejdere i jobcentret og evt. hos leverandører klædes på til at forstå og kende de væsentligste psykiske barrierer. Desuden er der også blandt arbejdspladser og uddannelsesinstitutioner behov for viden om symptomerne og evt. hjælpemidler og -foranstaltninger.

Ca. en fjerdedel af de unge anvender stoffer eller alkohol i en grad, som påvirker deres arbejdsmarkedsparathed. For en del af disse unge kan misbruget også have økonomiske og netværksmæssige konsekvenser, ligesom nogle unge har både fysiske og psykiske men som følge af et misbrug. Denne gruppe har behov for motivation til at stoppe deres forbrug, hvilket f.eks. kan ske ved, at de indgår i

et kombinationsforløb, hvor de afklares eller opkvalificeres til job eller uddannelse sideløbende med, at de hjælpes ud af deres brug af stoffer.

Analysen viser, at **ca. en fjerdedel af de unge har fysiske barrierer**, der hæmmer deres arbejdsmarkedsparethed. Disse barrierer dækker både over midlertidige barrierer som følge af sygdom og permanente barrierer (f.eks. muskelsvind, syns- og høreproblemer, lammelser eller andre problemer med bevægeapparatet). Blandt unge i denne gruppe har halvdelen foruden en fysisk barriere også en psykisk barriere. Indsatsen for denne gruppe bør bl.a. fokusere på en afklaring af fysisk formåen samt håndtering af de fysiske barrierer, herunder brugen af hjælpemidler, samt tilknytning af en praktisk eller social mentor.

Den sidste type af ikke-arbejdsmarkedsparete unge, som vi har valgt at fokusere på, er en gruppe af unge, der mangler sociale og voksenrelationer. Vores bud er, at dette omfatter minimum **hver tiende ung**. Disse unge har eller har haft et mangelfuldt netværk f.eks. som følge af en svær opvækst eller aktuel ensomhed og manglende netværk. Disse unge har behov for netværksskabende aktiviteter, hvor de dels tilknyttes en støttekontaktperson (og evt. tilkobles et efterværn), dels indgår i forløb med andre unge, så de kan træne deres sociale kompetencer.

Endelig viser analysen på tværs af de ovenstående typologier, at netop denne gruppe af ikke-arbejdsmarkedsparete unge ikke blot har behov for en beskæftigelsesrettet indsats, men også indsatser af mere social, lægelig eller pædagogisk karakter. Det betyder, at størsteparten af de unge har behov for individuelle forløb af længere varighed (minimum ½ år), hvor der kan arbejdes med de forskellige barrierer. Desuden har de unge også ofte behov for forløb med fleksibelt fremmøde, således at de kan deltage i behandling ved siden af eller omfanget kan øges i takt med, at de bliver mere parate til arbejdsmarkedet.